

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO
SKOKI V VODO Z VELIKIH VIŠIN

BLAŽ GOLOB

LJUBLJANA 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
ŠPORTNO TRENIRANJE
ŠPORTNA GIMNASTIKA

SKOKI V VODO Z VELIKIH VIŠIN

DIPLOMSKO DELO

MENTOR:

prof. dr. Ivan Čuk

RECENZENT:

doc. dr. Nejc Kapus

KONZULTANT:

doc. dr. Maja Bučar Pajek

Avtor dela:

BLAŽ GOLOB

LJUBLJANA 2010

»Najbolj peče mrzla sladka voda.«

Skakalec v vodo z velikih višin Jernej Klinar.

ZAHVALA

Za pomoč in svetovanje pri pridobivanju podatkov se zahvaljujem podpredsedniku FEDEMAR Miranu Ipavcu ter slovenskim in tujim skakalcem v vodo z velikih višin.

Zahvaljujem se mentorju dr. Ivanu Čuku za usmerjanje in hitre povratne informacije med nastajanjem diplomskega dela.

Prijazno se zahvaljujem družini, dekletu in vsem, ki so me kakorkoli spodbujali in mi na različne načine pomagali pri ustvarjanju diplomske naloge.

Blaz Golob

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2010

Športno treniranje, športna gimnastika

SKOKI V VODO Z VELIKIH VIŠIN

Ključne besede: skoki v vodo, zgodovina, pravila skokov v vodo z velikih višin

Št. strani: 84

Št. slik: 50

Povzetek

Skoki v vodo z velikih višin so težja različica skokov v vodo. Izvajajo se z višin med 20 do 30 metrov. Odskočno mesto je lahko strm klif, visok most, jez ali zgradba. Med prvimi viri o teh skokih so prav z Mostarja, (BIH), s časov, ko so zgradili Stari most čez reko Neretvo, iz leta 1566. Drugi viri so s Havajev, za časa kralja Kahekilija, ki je vladal med leti 1710–1770. Njegovi vojaki so izvajali skoke z visokega klifa v morje kot dokaz, da so kralju zvesti. Več desetletna ali nekaj letna zgodovina skokov pa je poznana v Mehiki (Akapulko), na Jamajki (Negril), v Sloveniji (Kanal ob Soči), na Češkem ter še v nekaterih drugih krajih, državah. V nekaterih od teh krajev so poznane tradicionalne različne vrste in načini skokov ter njihova lastna pravila, po katerih se je in se še tekmuje.

Moderna tekmovalna panoga je stara dobrih 20 let, ki je povezana z razvojem in zgodovino modernih skokov v vodo, le-ta se je pričel s koncem 19. stoletja in so tudi olimpijska disciplina in sicer od leta 1904. Prvo tekmovanje v skokih v vodo z velikih višin na svetovni ravni je organizirala Federacion Europea Deportes del Mar (FEDEMAR) v letu 1988. Kasneje ustanovljena World High Diving Federation (WHDF) redno prireja tekmovanja tudi na evropskih, državnih ravneh, tudi za mlajše in za ženske. Vse bolj so odmevna tekmovanja pod sponzorstvom velikih družb, med drugim Red Bull-a.

Panoga ima osnovo pravil iz organizacije FINA (Federation Internationale de Natation), ki določa pravila za olimpijsko disciplino. Način določanja težavnosti je enak. Obstajajo nekatere razlike v pravilih med organizacijami tudi pri WHDF in FEDEMAR. S področjem pravil se aktivno ukvarja organizacija HDA (High Divers Alliance). Panoga postaja vse bolj prepoznavna. Tekmovanja se prirejajo po mnogih državah Evrope in tudi svetu. V Sloveniji, organizacija FEDEMAR, od leta 2005, vsakoletno prireja eno ali dve tekmi v skokih v vodo z velikih višin.

Blaz Golob

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2010

Športno treniranje, športna gimnastika

SKOKI V VODO Z VELIKIH VIŠIN

Key words: diving, history, cliff and high diving rules

Number of pages: 84

Number of pictures: 50

Abstract

Diving from great heights is a variation of diving which is considered more difficult. It is carried out from the heights of app. 20 to 30 meters. The take off position can be a steep cliff, a high bridge, a dam or a building of other kind. One of the first sources talking about these kinds of diving are from Mostar (Bosnia and Herzegovina) when the Old Bridge over the Neretva river was build in 1566 and from Hawaii, from the time of king Kahekili who ruled in the years 1710 – 1770. His solders dived from a high cliff as a sign of their loyalty to the king. Some 10 or more years' traditions are known from Mexico (Accapulco), Jamaica (Negril), Slovenia (Most na Soči), Check Republic, and other places. In some of these places traditional kinds and ways of dives are known and consequently also the rules by which the divers have competed up to today.

As a modern competition sports branch it has been known for a little more than twenty years. It is connected with the development and the history of modern diving, that has begun at the end of the 19th century and has been a part of the Olympic games since 1904. The first competition in diving from great heights on the world level was carried out by Federacion Europea Deportes del Mar (FEDEMAR) in 1988. World High Diving Federation (WHDF) which was constituted later is regularly organizing competitions on European and World levels, as well as for younger categories and female competitors. In addition, competitions under the sponsorship of great companies like Red Bull are becoming more and more recognisable.

The branch has a basis of rules from FINA (Federation Internationale de Natation) that defines the rules for the Olympic discipline. The manner of defining the difficulty is the same. However, there are some differences in the rules between the WHDF and FEDEMAR organizations. The field of rules is actively worked on by the HDA

(High Divers Alliance) organization. The branch is becoming more widely known. The competitions are carried out in many European countries as well as in the World. In Slovenia, from 2005, FEDEMAR organization carries out one or two competitions in diving from great heights on a yearly basis.

KAZALO

KAZALO	8
1. UVOD	10
2. PREDMET IN PROBLEM	12
3. CILJI	13
4. METODE DELA	14
5. ZGODOVINA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN	15
5. 1. SPLOŠNO O SKOKIH V VODO	15
5. 2. ZGODOVINA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN PO SVETU	22
5. 2. 1. AMERIŠKI OTOKI IN CELINA	22
5. 2. 1. 1. HAVAJI	22
5. 2. 1. 2. JAMAJKA	24
5. 2. 1. 3. MEHIKA – Acapulco	24
5. 2. 1. 4. KOLUMBIJA	25
5. 2. 1. 5. NEKATERE POZNANE DESTINACIJE	26
5. 2. 2. EVROPA	27
5. 2. 2. 1. BOSNA IN HERCEGOVINA – zgodovina in tradicija v Mostarju ...	27
5. 2. 2. 2. VELIKA BRITANIJA	30
5. 2. 2. 3. NEMČIJA	31
5. 2. 2. 4. ŠVICA	32
5. 2. 2. 5. ITALIJA	33
5. 2. 2. 6. ČEŠKA – Hřiměždice	33
5. 2. 2. 7. FRANCIJA – La Rochelle	34
5. 2. 2. 8. SLOVENIJA – Kanal ob Soči	35
5. 2. 2. 9. SLOVENIJA – Most na Soči	39
5. 2. 2. 10. SLOVENIJA – Maribor	39
5. 2. 2. 11. SLOVENIJA – Kobarid	40
5. 2. 3. AVSTRALIJA	41
5. 2. 3. 1. THE KIMBERLEY	41
6. PRAVILA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN	42
6. 1. ZGODOVINA PRAVIL SKOKOV V VODO	43
6. 1. 1. O SKUPINAH SKOKOV	45
6. 1. 1. 1. PREPROSTI SKOKI	45
6. 1. 1. 2. SESTAVLJENI SKOKI	46
6. 1. 1. 3. REVOLUCIJA V POLOŽAJIH TELESA	46
6. 1. 2. TEHNOLOGIJA IN SKOKI V VODO	47
6. 1. 3. STOLP IN KONSTRUKCIJA	48
6. 2. PRAVILA PANOGE Z VELIKIH VIŠIN	50
6. 2. 1. PREDSTAVITEV ORGANIZACIJ	50
6. 2. 1. 1. FEDEMAR	50
6. 2. 1. 2. WHDF	51
6. 2. 1. 3. HDA (HIGH DIVERS ALLIANCE)	52
6. 2. 2. PRAVILA	54
7. SKLEP	78

8. LITERATURA.....	80
8. 1. VIRI:	80
8. 2. SLIKE - ZGODOVINA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN:	82
8. 3. SLIKE - RAZVOJ PRAVIL SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN	83

1. UVOD

Skoki v vodo imajo najverjetneje tako dolgo zgodovino, kakor so poznane človekove aktivnosti ob, na in v vodi. Poznani so kot del zabave, učenja, vojaške priprave, obredov in verovanj. Konec 19. stoletja postanejo samostojna disciplina in prepoznavni v športu. Ločili so se od drugih aktivnosti. Prirejati se začnejo tekmovanja in osnovala so se pravila. Gojili so jih v številnih telovadnih sistemih v Evropi in se potem razširili po vsem svetu. Spadajo med discipline, katerih krovna organizacija je FINA.

Panoge in discipline se vseskozi razvijajo. Pojavijo se različice, ki se izvajajo v drugačnih in ekstremnejših pogojih od prvotne. Razvoj teh se lahko nadaljuje in priredijo ali razvijejo se povsem nova pravila in organizirajo tekmovanja na različnih ravneh tudi svetovnih. Ustanovijo se organizacije v povezavi ali izključno zaradi teh sprememb v panogi, disciplini. Skoki v vodo niso izjema.

Ena od različic so skoki v vodo z velikih višin. Na nekaterih predelih sveta imajo na tem področju dolgo zgodovino in tradicijo. Med skoke v vodo z velikih višin uvrščamo »Cliff dives« – skoke s klifov, strmih obal v morje, jezera in reke ter »High dives« – skoke z najrazličnejših visokih zgradb, mostov, jezov. Njihova prepoznavnost se je povečala s turisti, ki so videli domačine skakati s pečin, mostov, zgradb v morje, jezera ali reke. V današnjem času se moderna tekmovanja prirejajo domala po vseh krajih in celinah. Tekmovanja in prvenstva se organizirajo sezonsko, največkrat poleti, tako s klifov, mostov, jezov in zgradb. Sponzoriranje poteka s strani odmevnih družb in vse večje prisotnosti različnih medijev, ki na vse mogoče načine popularizirajo panogo.

Glavna razlika je v višini odrivnega mesta. Olimpijska disciplina se izvaja z največje višine 10 m. Višina na tekmovanjih skokov v vodo z velikih višin le-to presega za enkrat ali celo dvakrat, odvisno od pravil organizatorja. Večkrat se za potrebe tekmovanja zgradijo posebne konstrukcije, da zadostijo predpisani višini. Najmanjša globina vode mora biti 5 m ali več. Na zahtevo tekmovalcev je večkrat potrebno še dodatno pregledati dno na mestu doskoka. V tej panogi ni pripomočkov, pomagal in zaščitnih sredstev.

Govorimo o panogi in ne disciplini. Razvoj je šel do te meje, da so se ustanovile različne organizacije, klubi v povezavi s skoki v vodo z velikih višin. Med organizatorji tekmovanj v skokih z višine v različnih nivojih sta FEDEMAR (Federacion Europea Deportes del Mar), ustanovljen 1986 s sedežem v Madridu, ter WHDF (World High Diving Federation), uradno ustanovljeno 1996 s sedežem v Švici. Vse bolj v zadnjih letih dobivajo na veljavi tekmovanja, katerih sponzor je Red Bull.

Tekmuje se po različnih, enakih ali podobnih pravilih. Osnove teh izhajajo iz pravil svetovne plavalne zveze FINA, (Federation Internationale de Natation). Tradicionalni skoki na različnih predelih sveta imajo po večini svoja pravila izpred več sto ali več deset let.

Tekmovalna panoga skoki v vodo z velikih višin ne spadajo med masovne, temveč med ekskluzivne panoge in discipline. Z njo se ukvarja peščica profesionalnih skakalcev. Največkrat so to nekdanji reprezentanti skokov v vodo, gimnasti in akrobati različnih generaciji, ki so nastopali na velikih tekmovanjih, tudi na olimpijskih igrah, in se ukvarjajo s skoki že od rane mladosti. Tekmovalci so na tekmovanja povabljeni s povabilom organizatorja. Poleg višine, hitrosti, globine vode, vrste in načinov skokov veliko pomeni tudi presoja samega skakalca. Mnogi skakalci pravijo, da ni pomemben le skok sam po sebi, ampak tudi klif, most ali zgradba, iz katere se skače. Skakalci vseskozi iščejo nova mesta in kraje za skoke.

Pri vsakem skoku obstaja možnost resnih poškodb, tudi smrti. Tudi pri zelo izkušenih skakalcih je potrebna velika previdnost. Kljub veliki nevarnosti poškodb je v tej panogi za varnost zelo poskrbljeno. Prisotna je stalna medicinska pomoč, zagotavljajo tudi za varno zgrajene stolpe, konstrukcije in varno okolico tekmovališč. Stolpi, konstrukcije, ki se zgradijo v namen tekmovanja, so v času le-tega pod nadzorom. Dokaz tega je tudi to, da se do sedaj na tekmovanjih še ni zgodila hujša nesreča.

2. PREDMET IN PROBLEM

Na fakulteti za šport je zelo malo strokovnega gradiva, ki se nanaša na skoke v vodo. Obstajata dve diplomski nalogi o osnovah te discipline iz leta 1960 in 1965. Skoki v vodo so v Sloveniji v nezavidljivem položaju. Možnosti za vadbo je malo. Veliko kopališč, ki je imelo nekaj desetletij nazaj odskočne deske in stolpe, so podrti. Še tisto malo, kar jih je, bo prej ali slej doletela ista usoda. Obstaja tudi zveza za skoke v vodo, ki pa ne deluje aktivno. V Sloveniji pa je v zadnjih nekaj letih vseeno izredna možnost promocije skokov v vodo. Od leta 2005 se pri nas vsakoletno organizirajo svetovna prvenstva v ekstremnejši obliki skokov v vodo z velikih višin. Vsa dosedanja tekmovanja te atraktivne panoge si je ogledalo veliko število gledalcev. Prav zaradi vsega tega sem se odločil obravnavati panogo, izhajajočo iz discipline, ki je vključena v olimpijska tekmovanja že skoraj od samega začetka modernih olimpijskih iger in med katerima je možno najti tako podobnosti kot tudi razlike.

3. CILJI

Diplomsko delo predstavlja skoke v vodo z velikih višin iz naslednjih vidikov:

1. Zgodovinski razvoj discipline, kasneje panoge.
2. Organiziranost športne panoge z delom organizacij na področju panoge.
3. Pravila športne panoge.

4. METODE DE LA

1. ZGODOVINSKA METODA, ki temelji na arhivih organizacij, ki prirejajo tekmovanja, časopisnih člankih in na uporabi spletnih strani, saj je večino virov o skokih v vodo z velikih višin in tekmovanj le na spletu. Strokovnih pisnih virov v zvezi s panogo ni.
2. METODO RAZGOVORA z ljudmi, ki so neposredno ali posredno povezani s panogo skokov v vodo z velikih višin.

5. ZGODOVINA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN

5. 1. SPLOŠNO O SKOKIH V VODO

Več avtorjev omenja čas 8. stoletja pred našim štetjem, ko je v antični Grčiji veljalo, da kdor ne zna pisati in plavati ni izobražen. Med vodne aktivnosti so poleg plavanja in drugih spadali tudi skoki v vodo. Dejavnosti so bile del vsakdanjika, zgolj za zabavo in druženje s prijatelji in niso imele tekmovalnega značaja. V Šparti so poznani poleg plavanja kot del vojaškega usposabljanja. V Atenah pa so veljali kot del izobraževanja. Tudi Rimljani so imeli skoke v vodo kot del vojaške priprave. Germani so bili dobri plavalci in skakalci v vodo. V bojih, ki so potekali med njimi na reki Ren, sta bili obe večini zelo pomembni. Na Japonskem pa so omenjen vodne aktivnosti, ne moremo trditi, da niso izvajali tudi skokov v vodo.

Razvoj skokov v vodo povezujemo, preden so postali tekmovalna disciplina, preprosto s tem, da so ljudje pričeli skakati s skal, klifov, zgradb, mostov, z nečesa, kar je bilo višje kot gladina vode. Bean (2007) v svojem članku omenja tudi pristanišča. Plavanje, potapljanje, igranje v vodi, vse te discipline so dobile svoj prostor na vseh celinah iz več razlogov: praktičnost, rituali, tradicija, higienskega, dejavnost za prosti čas in vojaške priprave. (Terret, 2008)

Arheološka izkopavanja so pokazala, da so v Indiji velik pomen dajali plavanju v času okrog 2000 pr. n. št. V dolinah Evfrata in Tigrisa, obdobje 400 pr. n. št., so Asirci na tem ozemlju gojili različne dejavnosti, med njimi tudi plavanje. (Šugman, 1997) Ne moremo zanikati, da niso izvajali tudi skokov v vodo. Vsekakor so ti del iger na, ob in v vodi že od nekdaj prisotni.

Ena najpomembnejših najdb v zgodovini, ki naj bi se nanašala na skoke v vodo, je grobnica z imenom »Tomb of a diver«, iz obdobja okrog 480 pr. n. št. (Tomb of the Diver, 2008, Dawson in Billingsle, v <http://diving.swim.com/about/diving-history>). Gre za arheološki spomenik, ki ga je odkril Marko Napoli leta 1968 pri izkopavanju majhne nekropole, približno 1,5 km južno od antičnega grškega mesta Paestum v Magna Graeciji, sedaj južna Italija. Grobnica je na ogled v tamkajšnjem mestnem muzeju v Paestumu. (Tomb of the Diver, 2008)

Slika 1: *Tomb of the Diver* (Detajl spodnjega dela zgornje plošče v grobnici prikazuje moškega, ki skače v vodo.)

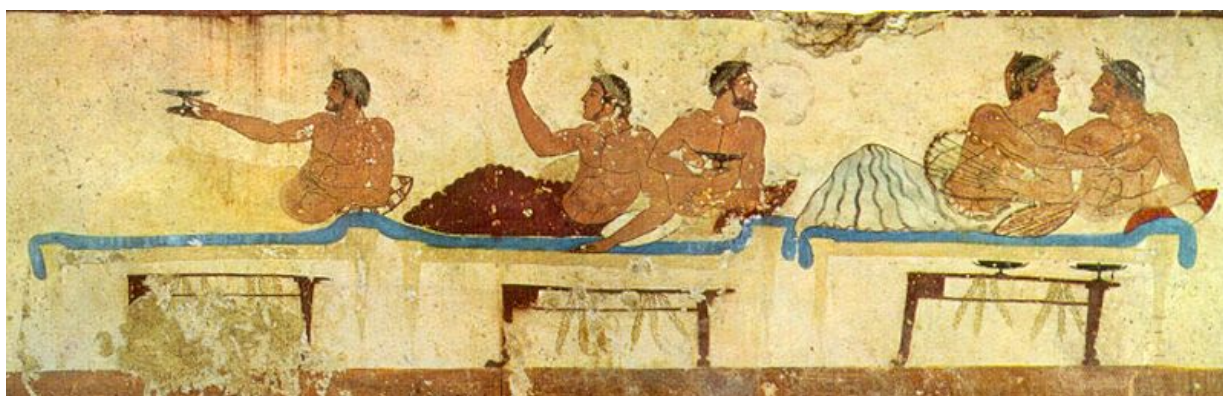

Grob je sestavljen iz petih apnenčastih plošč, ki tvorijo štiri stene in streho. Povezani so z malto in oblikujejo prostor velikosti približno 215 cm x 100 cm x 80 cm. Tla so izklesana v naravno skalo. Notranje

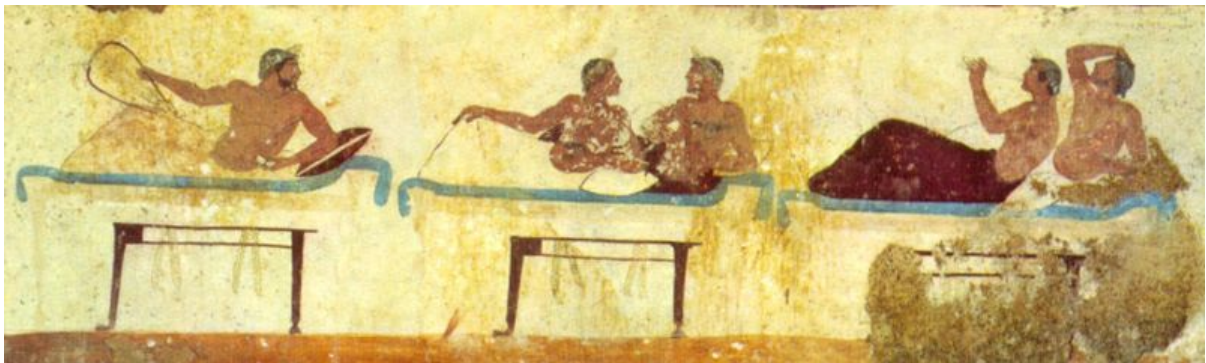
poslikave vseh sten upodabljajo več prizorov. Zgornja plošča (pokrov) predstavlja fanta, ki skače v vrtinčast in vzvalovan vodni tok (reko). (*Tomb of the Diver*, 2008) Prizor bi lahko ponazarjal tudi skok v smrt.

Ostale poslikave na stenah nazorno kažejo pomen aktivnosti povezanih z vodo. V notranjosti groba je bilo poleg trupla (sklepa se, da je to skelet mladeniča) najdenih nekaj predmetov: želvin oklep, dva grška vrča »Aribalosa«, lekitos s poslikavo iz tistega obdobja. (*Wikipedia, Tomb of the Diver*, 2008)

Slika 2: *Tomb of the Diver* (Severna stena grobnice)

Slika 3: *Tomb of the Diver* (Južna stena grobnice. Domneva se, da jo je poslikal drug umetnik. Vidne so razlike v poslikavah južne in severne stene.)

Janez Vajkard Valvasor v knjigi *Slava vojvodine Kranjske* (1689) opisuje različne šege in običaje. Med drugim je opisan tudi dogodek iz okolice Kamnika in gradu Volčji potok povezan z ženitno ponudbo. Kmečki hlapec naj bi skušal iz drevesa prikazati v vodi svojo postavo dvema dekletoma. Veja ni zdržala njegove teže in padel je v vodo. Opisan je le padec in ne skok v vodo. Padec kot tak ima tudi nekatere faze skoka v vodo.

»Mlaka je kmalu oživela, zakaj preden se je vaški kurtizan zavedel, se je veja odlomila in ga izpustila, tako da je z velikim hrupom in šumom šturunknil v vodo.«
(*Slava vojvodine Kranjske*, izbrana poglavja, prevedel Rupel Mirko)

Slika 4: *Bakrorez iz knjige, ki prikazuje zgornji dogodek.*

Terret navaja vire iz konca 16. stoletja, in sicer o eni prvih znanih plavalnih razpravah pod naslovom »*De Arte Natandi*«, kjer je Edvard Digby leta 1587 opisal gibanje plavalca med izvajanjem skoka. Isti avtor navaja še opis skoka iz publikacije plavalne zveze Velike Britanije, (*ASA Minutes books n°4, 1883*), »*Amateur Swimming Association of Great Britain*« iz leta 1883, ki je v tistem letu skoke v vodo uvrstila v svoj program aktivnosti.

Kasneje v 19. stoletju dobiva telovadba na celinski Evropi in razvoj športa v Angliji na splošno pomen aktivnosti in tekmovanja. V tem času so skoki postali prepoznavni, razvijali so se hitro in postali samostojna disciplina. Razvila so se pravila in prirejala organizirana tekmovanja. Ustanovljena so bila številna društva in organizacije. Razvoj današnjih modernih skokov v vodo bolj povezujemo z razvojem gimnastike kot pa plavanjem, čeprav spadajo pod okrilje krovne organizacije FINA, ustanovljene v Londonu 1908.

Poleti so bila gimnastična orodja prenesena na zunanja letna telovadišča, na obale rek, jezer in morij. Iz orodij se je doskakovalo v vodo ter se tako nadomestilo trda tla telovadnic. Z doskoki v vodo so vadeči zmanjšali možnost poškodb. Gimnastična orodja je s časoma začela nadomeščati deska za skoke v vodo, v začetku še fiksna ter stolp. Gimnastične sestave so vključevale prvine saltov in obratov, ki so jih zaključevali z doskokom v vodo. To je narekovalo razvoj samostojne discipline s svojimi pravili. (*Dawson in Billingsley, v <http://diving.swim.com/about/diving-history>*)

Politične in družbene razmere v Evropi so vplivale na ustanavljanje in razvoj različnih telovadnih sistemov. Prav Jahnov telovadni sistem v Nemčiji in Lingov na Švedskem sta v največji meri prispevala k razvoju skokov v vodo.

V Nemčiji je bilo leta 1840 ustanovljeno društvo za promocijo skokov v vodo »*Tychysche Frosche*«. Večina članov je bila telovadcev, ki so se ukvarjali z različnimi veščinami in akrobatiko izvajano v in na njej. (Diem in Beyer, 1971 v Schlitz 1997, in Terret, 2008) Isti avtorji v svojih delih in člankih o zgodovini skokov v vodo omenjajo cehovsko bratovščino »*Halloren*«, katere člani so se izpopolnjevali v vodnih aktivnostih. Izvajali so mojstrske skoke z mostov v reko Saale. Pričelo se je ustanavljanje tudi drugih društev in zvez. Na ta način je postalo skakanje v vodo v

Nemčiji zelo popularno. Omenjajo prve tabele skokov s koeficienti težavnosti iz leta 1890.

Na Švedskem so na obalah rek in jezer postavljali lesene konstrukcije, ki so privabliale pogumne fante. Razvili so se nekateri preprosti skoki, na primer »Lastovka«. Težji skoki so vključevali salte in vijake. Izvajali so tudi skupinske skoke. Bile so določene razlike, ki so vidno ločevale skoke Nemcev in Švedov.

British Life-Saving Society je organizirala veliko gala prireditev (1897) z namenom predstavitve dela, aktivnosti plavalnih klubov v Veliki Britaniji. Švedi so takrat Angležem prvič predstavili težje skoke v žargonu imenovane »Fancy Dives«, s salti in vijaki, ki jih prej niso poznali oz. še niso imeli veljave. Skoki so se izvajali z različno visokih desk in stolpov. Razhajanja z lokalnimi kulturami so se večale s tem, ko sta Archibal in William Henry o tej veliki gala slovesnosti iz leta 1897 v tretji številki revije »Swimming« leta 1900 objavila nekaj specifičnih risb in člankov o teh švedskih skokih, ki so jih izvedli tamkajšnji skakalci. Navedla sta svoj pogled in njihovo razumevanje skokov v vodo. (Terret, 2008, Dawson in Billingsley, v <http://diving.swim.com/about/diving-history>)

»Večina ljudi razume skoke v vodo preprosto kot nekakšen skok na glavo, le malo pa jih je videlo drzne in prefinjene izpeljave, ki jih dosegajo izbrani švedski plavalci in skakalci.« (A. in W. Henry, 1897, v Dawson in Billingsley)

Za nekatere so bile švedske predstave pravo »razodetje« in so kazale nove smernice skokov v vodo v Angliji. (Dawson in Billingsley) Nastop Švedskih skakalcev na Highgate Pond of London leta 1897 je imel tako velik vpliv, da se leta 1901 ustanovili omenjeno A. D. A. »Amateur Diving Association«.

Ustanovljena so bila številna plavalna in skakalna društva, organizacije in zveze v Evropi in svetu. Sam razvoj v Evropi je bil usmerjen bolj v skoke s stolpa v nasprotju z kasnejšim v ZDA, kjer so se bolj usmerili v skoke z desk. Evropski skakalci so izvajali preproste in težje skoke s stolpov. Pred 1. svetovno vojno je pri Švedih prevladovala predvsem disciplina v skokih s stolpov, pri Nemcih pa z deske. (Terret, 2008, Dawson in Billingsley) Malo kasnejši razvoj v ZDA se je opazil na tekmovanjih

od leta 1924 naprej, ko so začeli prevladovati ameriški skakalci. Bila so določena obdobja, v katerih so prevladovali skakalci določenih držav. Za Američani so to Rusi in Kitajci. Slednji predvsem pri ženskah, tako na deski kot tudi na stolpu.

Mnogo let ni bilo literature, ki bi bila v pomoč za razumevanje, učenje, razlago te discipline. Vadba je bila skupek uspešnih poskusov in napak, iz katerih so se skakalci učili. Vidnejši napredek pa je po letu 1900, in sicer na področju pravil, njihovih sprememb, dopolnitev in opuščanju le-teh ter tudi na področju tehničnega napredka. Dobilo se je vse več strokovne literature, znanstvenega pristopa k obravnavi kompleksnosti skokov, tehnologije v razvoju desk in gradnji stolpov. Danes že mladi skakalci izvajajo skoke visoke težavnosti.

Slika 5: Leto 1900 – Pariz, Asnières, predstavitev skokov v vodo na OI.

Vodni športi in discipline so na OI že od vsega začetka. Leta 1900 je bilo v Parizu tekmovanje v podvodnem plavanju. Na teh igrah so bili skoki le demonstrirani s strani dvanajstih švedskih skakalcev iz Stockholma, »Central Sportive Exercises Society«. Izvajali so jih tako z deske kot tudi s stolpa. (Terret, 2008)

Štiri leta kasneje so skoki v vodo uvrščeni kot samostojna disciplina na OI. Prvi tekmovalni skoki so bili večinoma preprosti. Prvi zmagovalec na OI pa Američan, Georg Sheldon, leta 1904. Leta 1908 na OI v Londonu pa je bilo tekmovanje z deske in stolpa v preprostih in težjih skokih. (Dawson in Billingsley, v <http://diving.swim.com/about/diving-history>) Prve »elastične« odrivne deske so bile na OI tekmovanjih že od leta 1904 dalje.

Sliki 6 in 7: Olimpijske igre leta 1904 v St. Louisu, skoki v vodo, na sliki je zmagovalec dr. G. H. Sheldon, avtor slike desno je Jessie Tarbox Beals.

Ženski skoki v vodo se na OI uvrstijo leta 1912. Takrat so ženske lahko izvajale le preproste skoke s stolpa, ki niso vključevali salt in vijakov. Osem let pozneje se zanje v tekmovanja uvrstijo še disciplina skokov v vodo z deske.

Na OI 1928 sta bili obe skupini skokov, preprostih in težjih, združeni v eno »Highboard diving« in beseda »Fancy« je počasi izginjala iz skakalnega slovarja. OI tekmovanja so vse do 1948 potekala na prostem. V tem letu so se prvič odvijala v pokitem bazenu »The Wembley Empire Pool«. (Dawson in Billingsley, v <http://diving.swim.com/about/diving-history>)

Razvoj, spremembe in novosti v pravilih skokov, tehnologiji odzivnih desk in stolpov so bile hitre in velike, upoštevane tudi na OI tekmovanjih. Omeniti velja eno največjih, uvedbo sinhronih skokov za moške in ženske leta 2000 v Sydneyju.

5. 2. ZGODOVINA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN PO SVETU

5. 2. 1. AMERIŠKI OTOKI IN CELINA

5. 2. 1. 1. HAVAJI

Zgodovina skokov z velikih višin na področju sedanje ZDA sega v leto 1770 na Havajsko otočje. V čas Kahekilija (1710–1794), zadnjega neodvisnega kralja havajskega otoka Maui in štirih drugih otokov. Znan je bil po »Lele kawa«, izraz opisuje skok z visokega klifa v morje z nogami naprej brez škropljenja vode. S skoki v »The Royal Waters at Kaunolu« so njegovi vojaki »Nakoa« pokazali pogum in zvestobo kralju, poznali so tudi »Lele pahu«, to je drug način skoka, in sicer s čim več škropljenja vode. (WHDF, 2008)

Značilne črne temne skale, ki štrlijo v morje, se imenujejo »Pu'u Keka'a«, v prevodu »Kotaleči hrib«. Verjetno so dobile tako ime, ker so prebivalci opazovali kamenje, ki so se brez znanega razloga valili po pobočju. Sedaj je kraj znan kot »ka leina a ka 'uhane«, kraj, kjer duše skočijo v večnost. (P. Sterling, C. Summers, 2007) V preteklosti naj bi bil na vrhu klifa postavljen celo tempelj.

Naslednja generacija kralja Kamehameha 1 je priredila prvo tekmovanje v izvajanju »Lele kawa«. Sodniki so ocenjevali izvedbo skoka ter velikost škropljenja pri doskoku v vodo. Kahekilijevi skoki na Kaunolu so bili znani kot sveti. Tradicija »lele kawa« je bila dolgo nepoznana in pozabljena. Več kot 200 let kasneje je bil kraj »the Royal Waters at Kaunolu« spet priča tekmovanju, ko je WHDF organizirala svetovno prvenstvo v skokih v vodo z velikih višin. Prebudila so se globoka čustva, ker je moderno tekmovanje ohranilo starodavno tradicijo. (WHDF, 2008)

S Havajev izhaja veliko drugih vodnih športov, disciplin, panog. Vedno je bilo veliko aktivnosti ob in na njej vključujoč »`au« (plavanje), kaupua (potapljanje). Poznane so še druge dejavnosti, ki izhajajo s tega otočja: kaha nalu (deskanje na vodi), he'e nalu (srfanje) in heihei wa'a (tekmovanje s kanuji). (<http://www.hawaiianencyclopedia.com/hawaiian-games-sports-rituals.asp>)

Skoke so izvajali tudi v globoke naravne bazene ali vodne tolmine pod slapovi. Nekateri prebivalci teh eksotičnih dežel so to kasneje izkoristili in veliko prispevali k razvoju in popularizaciji panoge po svetu.

Slika 8 levo: Skok »Lele kawa«

Slika 9 desno: Moderno tekmovanje v skokih iz znanega klifa

V članku »Cliff diving Spots« (2008) se omenja Havajsko otočje in njihova pokrajina kot odlični, ne le zaradi ogromnih vulkanskih klifov, temveč tudi zaradi ugodne klime skozi vse leto. Poznano je kar nekaj obal s klifi primernimi za skoke. Večina teh je na Velikem otoku, vendar niso tako slavni kot Pu'u Keka'a. Južni del otoka, kjer so posebno znane skakalne točke. Odročni klifi, ki so visoki med 10 do 15 metrov, zajemajo spektakularne poglede na Pacifiški ocean. Poleg tega so skakalne razmere zelo nevarne zaradi močnih vodnih tokov, valovanja, plimovanja in ostrih skal. Južni klifi na Velikem otoku so še zmeraj najbolj priljubljeni med skakalci s klifov.

5. 2. 1. 2. JAMAJKA

Slika 10: Skoki domačinov z najbolj znanega klifa na Jamajki, kjer je slavna kavarna Rick's Cafe, vas Negril, zahodni del Jamajke.

Jamajka je vesplošno priznana destinacija skakalcev z velikih višin. Kot eden največjih otokov Karibskega otočja in dom Modrih gora. Posebno apnenčasti klifi na zahodni strani kjer je vas Negril. Skoki so možni z višine 12 do 21 metrov. Domačini prirejajo odlične skakalne predstave in opogumljajo turiste, da bi poskusili.

(<http://dsc.discovery.com/survival/adventure/cliff-diving-spots.html>, 2008)

5. 2. 1. 3. MEHIKA – Acapulco

Organizacija WHDF poroča o prvem skoku v letu 1934, ko je 13-letni fant Enrique Apac skočil s pečine »La Quebrada« »zlom« v Mehiki. V tem letu se je osnovalo združenje skakalcev v vodo z velikih višin »The La Quebrada Cliff Divers«. Skakali so verjetno že več let pred ustanovitvijo društva skakalcev. Skale tega klifa, na obali Acapulca, so ene najbolj znanih po skokih. Znamenite so postale žal tudi zaradi smrti nekaterih skakalcev, ki so precenili svoje sposobnosti. Voda v tem zalivu je zelo plitva, največ 4 m, kar naredi skok zelo nevaren. Skakalec mora za izvedbo preučiti valovanje morja. Le valovi zagotavljajo zadovoljivo globino in varen skok. (WHDF, 2008) Skoki so postali del tamkajšnje kulture. »Le Quebrada« je poleg vsakodnevni predstavi domačinov tudi stalna lokacija, na kateri se organizira svetovna tekmovanja, WHDF in drugi. V Mehiki je poznan še Varacruz, jug države ob Atlantskem oceanu, kjer je WHDF organizirala tekmovanja.

Slika11: La Quebrada klif, Akapulko, Mehika

5. 2. 1. 4. KOLUMBIJA

Znani skakalci iščejo nove lokacije, kjer lahko skačejo za zabavo ali pa v bodoče za organizacijo tekmovanj. Eden takih je otok Malpelo, oddaljen 378 km od Kolumbijske pacifiške obale.

Slika 12 in 13: Otočje Malpeo

Slika14 in 15: Eden najboljših skakalcev v vodo z velikih višin, Kolumbijec Orlando Dequo, v skokih s klifov otoka Malpeo.

5. 2. 1. 5. NEKATERE POZNANE DESTINACIJE

Na Ameriški celini je več poznanih destinaciji, ki jih skakalci izkoriščajo za skakanje, vendar se na teh le redko ali pa sploh ne prireja tekmovanj.

- Red rock Park, Yellowstone national park, notranjost vzhodne severnoameriške celine, kanjoni in slapovi rek, ki tečejo v Yeelowstone Lake.
- Tar Creek Falls, notranjost zahodnega dela ZDA, Kalifornija, Grand Teton national park.

(<http://myamazingfact.blogspot.com/2008/10/7-most-extreme-cliff-diving-spots-on.html>)

5. 2. 2. EVROPA

Na področju Balkanskega polotoka so najbolj poznani Mostarski skoki v Bosni in Hercegovini. V Sloveniji, čeprav šele z nekajdesetletno tradicijo – Kanal ob Soči. Z modernimi tekmovanji po letu 1988 oz. 1992 so postala nekatera mesta več evropskih držav stalni gostitelji tekmovanj.

5. 2. 2. 1. BOSNA IN HERCEGOVINA – zgodovina in tradicija v Mostarju

Slika 16: Stari most

Tradicija skakanja z velikih višin v Mostarju se je začela davno pred poznanimi skoki na Havajskem otočju ter Acapulcu. Sovpada z izgradnjo Starega mostu 1566. leta. O tem obstajajo tudi pisni viri. Zahvaljujoč tradiciji dolgi več kot 440 let in specifičnim stilom skokov, ki so se razvili prav tu, je Mostar postal poznan, ne samo na širšem območju Balkana, ampak tudi v svetu. Poleg Acapulca v Južni Ameriki in nekaterih mediteranskih destinacijah so mostarski skoki postali poznani tudi zaradi starega mostu, s katerega se skače. Predvidevajo, da so skakali že med gradnjo, in sicer s konstrukcije mostu. Po ustnih izročilih celo mnogo prej, okrog leta 1440, saj naj bi na mestu zdajšnjega Starega mostu stal most narejen iz verig in lesa »lančani most«. O tem mostu naj bi neuradno obstajal tudi pisni vir iz leta 1452, ko je bilo ob mostu malo naselje, iz katerega je zraslo mesto Mostar. Mnogi prebivalci Mostarja so se

rešili s tem, da so skočili z mostu v reko pred sovražnikom v času turških vojn, ki so divjale na območju. Poznan je primer dr. Feodora Lukača, ki se je rešil s skokom v reko z mostu na Musali.

Prvi pisni viri o skokih v vodo so iz srednjega veka. Opisal jih je V. Vinman v knjigi »Colymbetes« leta 1538. Takrat so bili znani skoki z mostov v Konstanci in Baslu. Leta 1664 je znan turški zgodovinar in potopisec Evlija Celebija opisal most in skoke z njega. Aleksa Šanić v svoji pesmi »Neretva« (1912) opisuje reko in skoke z mostu. Sefika Pasić, športni zgodovinar, meni, da so bile športne aktivnosti na vodi, ne samo skoki, v Mostarju zelo popularne v času turške vladavine. O skokih in skakalcih je posneto nekaj dokumentarnih filmov. Najbolj znan je »Dječak i most« ter film »Admiral«, ki prikazuje pogumne Mostarske fante »*lkare*« pri skokih s Starega mostu. Mnogi potopisci in obiskovalci so in še prihajajo v Šeher Mostar in so osupli ob skokih hrabrih mostarskih mladeničev.

Pogumni mladeniči so prej skakali s pečin na bregovih korit reke Neretve. Na mnogih bregovih ob reki so visoke pečine, s katerih se je lahko skakalo in tekmovalo, najuspešnejši so bi bili vzor mlajšim. Na razvoj skokov so kasneje vplivale izgradnje še drugih mostov in skakanje iz le-teh, npr. carja Franje Josipa iz leta 1882, pa njegovega naslednika iz leta 1936, kasneje poimenovanega Titov most. Po letu 1900 sta znana Lučki most (1913) ter Carinski most (1917). (*Griza, 2007*)

Mostarskih skoki naj bili podobni letu belega galeba, ki ima razprta krila nad oba bregova reke vse do pristanka. Skoki postanejo zelo prepoznavni do konca druge svetovne vojne (1945). Tradicija pa živi že več kot 430 let. Kakšen pomen imajo skoki, se vidi tudi po številnih društvih in organizatorjih tradicionalnih prireditev.

Organizator skokov po drugi svetovni vojni je bil takratni »Gradski fiskulturni odbor«. Leta 1947 so ustanovili društvo športov na vodi »Brodarsko društvo Neretva«. Združilo je skakalce, kajakaše ter navdušence športov in disciplin povezanih z vodo. Tekmovanja so se odvijala na takratnem Titovem mostu. Leta 1952 je organizacijo prevzel »Plivački klub Velež«, po letu 1957 pa »Brodarsko društvo Neretva«.

Takratne politične razmere so vplivale, da so se tekmovanja prirejela na Titovem mostu in ne na Starem mostu. Leta 1958 je zgrajen olimpijski bazen s stolpom in

deskami, vendar ostaja v senci tradicije. Z letom 1968 se tekmovanje preseli na Stari most in od takrat se na tem mostu prirejajo turistično-športni dogodki, ki privabijo tako prebivalce mesta Mostar kot tudi turiste. V organizacijo je vključena organizacija »Turistički savjez Mostara«. Zadnjih dvajset let tradicionalna tekmovanja privabljajo mnoge skakalce z ozemlja nekdanje skupne države in sveta. Leta 1990 FEDEMAR organizira svetovni pokal v skokih z velikih višin »Coppa del Mondo« s Starega mostu. Klub skakalcev v vodo »Mostari« pa je bil ustanovljen leta 1994.

Mostarske skoke, na glavo in na noge, se izvaja po značilnih pravilih tekmovanja. Zelo pomembna je izvedba, ki vključuje prihod na most, položaj v zraku in doskok v vodo. Skok na noge se mora izvesti tako, da ob prihodu skakalca v vodo ta čim manj brizgne. Poznani so: »Mertek«, »Ćupica«, »Štanga«, »Polulet«, »Let«. Imeni prvih dveh stilov izhajata iz turščine, kar očitno nakazuje, da sta se razvila v času Turkov in izgradnje mostu. Pri skokih na glavo je bistvena razlika v ocenjevanju ta, da mora brizgniti čim več vode. Poznani so še »Lasta«, »Avion«, »Prevoj«. Vrstni red nastopanja skakalcev je določen od nižje k višji štartni številki. Tekmovanje se odvija v dveh serijah in v vsaki skakalec izvede po en skok. Kriteriji ocenjevanja so: prihod skakalca na most in položaj v in med odzivom, let v zraku, doskok v vodo. Na podlagi vsote točk doseženih v obeh serijah se določi končni vrstni red. Zmagovalec je tisti, ki zbere največje število točk. Prvi trije iz obeh skupin skokov posebej dobijo nagrade.

V vsaki generaciji skakalcev so nekateri bolj znani. Omeniti velja nekatere najbolj poznane. Za časa turške vladavine se omenja kot najboljši **Salko Oručević**. V času, ko je bil Mostar pod Avstro-Ogrsko monarhijo sta se med najboljše »letalce« uvrstila **Ilijan Panajić** in **Muso Hadžimusić**. Najboljši v celi vrsti skakalcev s Starega mostu je seveda **Emir Balić**. Med dekleti so najbolj poznane **Seka Vasković**, **Zijada Demirović Humo** in **Paulina Seseljević**.

**Povzetek člankov »Istorija skokova« in »Tradicija skokova u Mostaru« s spletne strani skakalcev v vodo »Mostari« avtorja Grize.*

5. 2. 2. 2. VELIKA BRITANIJA

Terret omenja Edvarda Digbyja, le-ta opisuje izvajanje skoka v vodo v Amateur Swimming Association iz leta 1883, a ne opisuje skokov v vodo z velikih višin. Omenja časopis »Bell's Life«, ki naj bi leta 1865 poročal o skoku z višine približno 15,7 metra (52 stopal). W. E. Harveyja, predsednika takratnega Ilex Swimming Club, *Dawson in Billingsley* navajata skok z višine 26,4 metrov (86 stopal). Izvedel ga je F. W. Parrington na Bootle leta 1933.

Razvoj skokov v vodo je posledica razvoja le-teh v Nemčiji in Švedski. Preprosti skoki so se izvajali z višine 1,8 m. Leta 1893 je v Angliji zgrajen prvi oder »diving stage« na Highgate pool v Londonu. Postavljena je bila fiksna deska na višini 4,6 m. Leta 1895 je the Royal Life Saving Society organizirala odprto prvenstvo v skokih na Highgate Poundu. Tekmovali so samo moški, z višine 4,6 m ter 10 m in je vključevalo skoke z mesta in skoke z zaleta. 10-metrski stolp je bil le občasno postavljena konstrukcija, večinoma le v poletnem času. Tekmovanja s te višine so bila tako le sezonska. Amaterska zveza za skoke v vodo (ADA) prevzame organizacijo tekmovanj leta 1920. Delovala je vse do leta 1936, ko je prišla pod okrilje (ASA) Velike Britanije, ki že leto prej (1935) prevzema organizacijo tekmovanj. Do leta 1953 so jih prirejali na prostem, na različnih počitniških lokacijah. 1954 je bila organizacija prvič v pokritem bazenu Derby Bath at Blackpool.

Na tekmovanjih, ki so sponzorirana s strani Red Bull-a, se zelo uspešno predstavlja Gary Hunt, skakalec v vodo, ki se je s to panogo začel ukvarjati tako, da je skakal z montažnih stolpov v bazene v raznih šov programih, v cirkusih.

5. 2. 2. 3. NEMČIJA

Nemčija ima bistveno vlogo v razvoju skokov v vodo, ki so zajeti med olimpijske discipline. Omenjena cehovska bratovščina »Haloren« v Nemčiji je združevala navdušence vodnih aktivnosti – plavanja, skokov v vodo, ribolova. Zbirali so se ljubitelji dejavnosti ob/na in v vodi. Poznani so bili po mojstrskih skokih z mostov v reko Saale.

Kralj FRIDERICH WILHELM I. je leta 1728 skoke v vodo uvedel v plavalni pouk za ribiče in ladjarje. (*Schiltz, 1997*) Isti avtor navaja, da sta TICHY in LUTZ leta 1811 prišla v Berlin in leta 1840 ustanovila društvo »Haloren«. Še prej naj bi bilo na njuno pobudo ustanovljeno društvo za skoke v vodo "TICHYSCHEN FROSCHEN". Po pisnih virih je to verjetno prvo društvo v Nemčiji na področju plavanja in vodnih aktivnosti. Sestajali so se dva večera med tednom in ob nedeljah zvečer. Leta 1843 sta se v društvo vključila H. O. KLUGE in K. EULER. Istega leta sta razširila in dopolnila publikacijo z opisom skokov, ki jo je KLUGE spisal leta 1833, »Schwimm und Springgymnastik«. Zajemalo je 53 skokov z mesta, 22 z zaletom in 14 v paru, ki so se ločili v tri skupine. Društvo je delovalo do leta 1845 in je zibelka nemških skokov v vodo. Tudi po tem sta ustanovitelja poskušala razvijati skoke v vodo.

Slika 21: Skoki v Hamburškem pristanišču

V Nemčiji se prirejajo moderna tekmovanja na svetovni ravni s strani Red Bull-a, in sicer v Hamburgu v njegovem pristanišču. Skakalci ponavadi dan ali dva pred tekmovanjem izvajajo ekshibicijske skoke s stavb, ladij in drugih zgradb, ki so na voljo v bližnji okolici.

Slika 22, 23: Posnetki ekshibicijskih skokov iz pristanišča v Hamburgu.

Po pogovoru z nemškim skakalcem z velikih višin Cristianom Wurstem v Nemčiji ni kluba za skoke z velikih višin. Obstaja pa spletna stran <http://www.cliff-diving.de>, na kateri so podatki in informacije v zvezi s skoki v vodo z velikih višin.

5. 2. 2. 4. ŠVICA

Švica je najbolj znana po organizaciji različnih prvenstev s strani WHDF, ki ima v tej državi tudi sedež. Organizira jih v kanjonu reke Maggie na jugu države, ki je znana po klifih visokih več kot 26 m. Poznanih je več krajev, na katerih se odvijajo tekmovanja na državni, evropski in svetovni ravni. Izredno dobra vidljivost ter globina vode privabljata skakalce tudi v času, ki niso najbolj primerni za skakanje. Tekmovanja so tudi ob Lucerenskem jezeru v mestu Sisikon.

Od vrhnjega dela po toku reke Maggie navzdol se vrstijo naslednji kraji:

CAVERGNO

BRONTALLO

PONTE BROLLA

JEZERO MAGGIORE

Slika 24: Kanion reke Maggie

5. 2. 2. 5. ITALIJA

Na Apeninskem polotoku je kar nekaj poznanih destinaciji, na katerih se prirejajo moderna tekmovanja na najvišji ravni. Veliko tekmovanj je organiziranih na rekah, jezovih rek v Alpah, obmorskih mestih ob Jadranskem in Sredozemskem morju.

Nekatere destinacije:

ENTRQCQUE

BARDONECCHIA

LANZADA

PORTO VENERE

POLIGNANO A MARE

FURORE FJORD

Slika 25: Furore fjord

5. 2. 2. 6. ČEŠKA — Hřiměždice

Slika 26: Skakališče v Hřiměždicah na Češkem.

High jump je klub, ki organizira zelo odmevna tekmovanja v Hřiměždicah, opuščnem vojaškem vadišču z jezerom, iz katerega se na eni strani dviga visoka granitna stena. Tekmuje se z višine 12 metrov in 16 metrov. Tekmovanje spremlja veliko drugih manifestacij v povezavi s skoki v vodo. Omeniti ga velja zaradi popularnosti tako z vidika gledalcev kot udeležbe večih tekmovalcev, ki tekmujejo na svetovnih pokalih. Tekmovanja so odprtega tipa in po pravilih HIGH JUMP-a.

5. 2. 2. 7. FRANCIJA – La Rochelle

V Franciji je znano mesto ob Atlantskem oceanu, La Rochelle. Red Bull že nekaj let po vrsti organizira tekmovanja. Skoke izvajajo z vrha stolpa St. Nicolas, ki je bil zgrajen v 14. stoletju. Le-ta ima dolgo zgodovino in namen, ki se je spreminjal skozi ta čas. Stolpa St. Nicolas je največji stolp izmed treh, ki so v pristanišču, in so služili za morebitno obrambo pristanišča. Kasneje pa so bili uporabljeni kot zapori.

Slika 27: Stolp st. Nicolas

Slika 28: Skakalec v skoku s stolpa.

Tekmovanja pod različnimi organizatorji so bila domala že po vseh evropskih državah. Omenjam le nekatere:

NIZOZEMSKA – Rotterdam, pristanišče

HRVAŠKA – Dubrovnik

TURČIJA – Antalija

GRČIJA – Atene

AVSTRIJA – Wolfgangsee

Mesta teh držav, ki gostijo tekmovanja, nimajo daljše tradicije skokov.

Slika 29: Wolfgangsee, Avstrija.

5. 2. 2. 8. SLOVENIJA – Kanal ob Soči

Slika 17: Kanal ob Soči in most

Podobno kot v Mostarju, vendar šele nekaj desetletij, so tudi v Sloveniji poznani skoki z mosta v reko Sočo. Napoleonov most v Kanalu ob Soči višine 17 m je prepoznavni znak mesta Kanal. Most je od nekdanj izziv za domače in tuje skakalce, ki preizkušajo svojo spretnost in hrabrost. V preteklosti so si fantje s skoki pridobivali naklonjenost deklet. Piero Papinuto je bil pravi posebnost kraja. V času turistične sezone, ko so turisti potovali skozi mesto na morje, je slonel je na mostu in že za liter rujnega vina skočil v reko Sočo. Fantje so tekmovali med sabo v različnih načinih skokov iz bregov pod mostom in mostu v reko.

Prvi začetki so iz leta 1988. V poletnih mesecih je zadnjo vožnjo odpeljal muzejski vlak. Zaključna prireditev je bila v Kanalu. Delavci turističnega društva pod vodstvom Rasta Djurića so prireditev popestrili s skoki v vodo z mostu. Prireditev je odlično uspela. Upravni odbor društva je sklenil tudi naslednje leto organizirati skoke v vodo. Veliko je prispevala prav poznana tradicija skokov iz Mostarja. Projekt je pripravil in izvedel Rasto Djurić s pomočjo Karla Bajta, Pavla Široka, Otona Trampuža, Vita Bremca. Sklenili so prireditev izpeljati profesionalno in jo s tem napraviti

tradicionalno. Bil je celo razpis za poimenovanje prireditve, vendar se med prispelimi predlogi niso odločili. Poimenovali so jo preprosto »Skoki z mostu«.

Organizacija je potekala s pomočjo turističnega društva iz Mostarja. Karlo Bajt in Oton Trampuž sta si tradicionalno mostarsko prireditev s skoki tudi ogledala. Pri pripravi pravilnika za skoke v Kanalu sta pomagala prof. Obštetar in prof. Vončina. Poleg tega je bilo potrebno pripraviti več aktov v zvezi s skoki, urediti okolico ter poskrbeti za obiskovalce.

Na kanalski prireditvi so skakali tudi skakalci iz Mostarja in prikazali njihove tradicionalne skoke. Nastopajoči pa so bili iz vse Slovenije in zamejstva. Program so popestrili s skoki s terase nad Trafiko z višine 22 m nad gladino reke Soče. Zaradi velikega zanimanja je bil ustanovljen klub skakalcev z višin. Prvi predsednik pa je bil Beno Pahor iz Idrije. Prireditev je postala tradicionalna, dobro prepoznavna in tudi obiskana. Prekinjena je bila leta 1991 zaradi vojne. V letu 1999 so skoke izpeljali z nižje višine, ker je bila globina vode prenizka zaradi velikega nanosa gramoza. Naslednje leto pa so načrtno posegli v strugo tako, da je reka sama odnašala gramoz po strugi navzdol. Bili sta še dve prekinitvi, 2002 zaradi dežja in 2007 spet zaradi premajhne globine vode. V prireditvi so vseskozi vključevali spremljevalne športne in druge prireditve. Uradno najvišji zabeležen skok v Sočo je iz leta 1997, ko je Igor Slovenc s postavljene gasilske lestve na mostu skočil z višine 26,7 metrov.

Svetovni pokal v skokih v vodo z velikih višin je bil prvič organiziran 2005, ko je njeno organizacijo s številnimi prostovoljci in glavnim pokroviteljem HIT, d. d., iz Nove Gorice prevzela občina Kanal ob Soči. Organiziran je bil dvakrat zapored. Prireditev je obakrat požela velik uspeh. Odziv s strani obiskovalcev prireditve je bil velik. Naslednja leta so bila tekmovanja organizirana v Kobaridu in na Bledu v jezero (2007), predvsem zaradi varnosti, ker je reka nanesla pod most preveč materiala. Globina reke tako ni zadostila pogojem za varno izvedbo prireditve skokov v vodo z velikih višin. Leta 2008 je bilo tekmovanje organizirano na Mostu na Soči. V Letu 2009 pa poleg Kanala ob Soči priredijo skoke z velikih višin še v luki Koper, potniškem terminalu.

* *Povzeto iz zbornika: Od začetka pa do danes, Turistično društvo Kanal ob Soči.*

Slika 18: Skakalna konstrukcija 2008 na Mostu na Soči

Inženir Danilo Magajne gradi skakalne konstrukcije iz lesa, največkrat iz porabljenega zavrženega lesa »mlajev«, tako je le-ta uporabljen koristno in nova sečnja ni potrebna.

Slika 19: (z leve proti desni) Pino Auber, 70-letni zamejski Slovenec, ki se redno udeležuje tekmovanj v skokih v vodo pri nas. Na tekmovanjih za svetovni pokal večkrat skače kot predtekmovalec z vrha konstrukcij. Miran Ipavec, podpredsednik organizacije FEDEMAR in konstruktor Danilo Magajne.

Pravilnik skokov z mostu v Kanalu

- Vsak skakalec mora pred tekmovanjem podpisati izjavo, da sodeluje v skokih na lastno željo in odgovornost, zato je polno odgovoren za svojo varnost.
- Za tekmovalce, ki so mlajši od 18 let, morajo izjavo podpisati starši v prisotnosti pooblaščenega predstavnika organizatorja.
- Vsi udeleženci tekmovanja morajo biti zavarovani pri zavarovalnici.
- Celotno tekmovanje sestavljata dve seriji skokov, prva in druga.
- Startne številke v prvi seriji se določijo z žrebom.
- Za vsako kategorijo skokov skačejo tekmovalci v drugi seriji v obratnem vrstnem redu po doseženih točkah iz prve serije – prične tekmovalec, ki je zbral najmanj točk.
- Če dosežeta dva ali več tekmovalcev enako število točk v končnem seštevku obeh serij, ima prednost tisti, ki je v drugi seriji dobil za skok višjo oceno.
- Tekmovalec mora prijaviti vrsto skoka za vsako serijo posebej pri vrhovnem sodniku pred tekmovanjem ali pred skokom. Znak določi vrhovni sodnik pred tekmovanjem.
- Tekmovalec mora izvesti skok po znaku glavnega sodnika v času ene minute, sicer je diskvalificiran (za trenutno serijo, ki se skače).
- Če tekmovalec ne opravi skoka tako, kot ga je prijavil, se mu ne prizna faktor, ki je sicer priznan po tabeli stopnje težavnosti.
- Popravnih skokov ni.
- Koeficienti težavnosti so določeni po FINA tabeli za skoke z 10-metrskega stolpa.
- Skoki so mogoči v treh kategorijah:
 1. Preprosti skoki na noge
 2. Preprosti skoki na glavo
 3. Težji skoki s salti in obrati
- Vsak skakalec se lahko prijavi za vse kategorije skakanja ali samo za določeno kategorijo.
- Tekmovalec lahko po tem pravilniku opravi največ šest skokov. V vsaki kategoriji po dva skoka.

- Žreb se izvede 15 min pred uradnim začetkom tekmovanja. Vsi tekmovalci, ki se prijavijo po žrebanju, se uvrstijo na prvo mesto startne liste po vrstnem redu prijav.
- Tekmovalcu, ki ne upošteva tega pravilnika, se ne drži navodil organizatorja ali kakorkoli moti potek tekmovanja, se ne dovoli nastopa oz. se ga odstrani s tekmovališča.
- Organizator bo za posamezne dosežke v posameznih kategorijah podelil nagrade.

(Povzeto po vodji tekmovanja, Ivanu Markiču, Kanal 16. 8. 2009)

5. 2. 2. 9. SLOVENIJA – Most na Soči

Po svetovnem prvenstvu v skokih z velikih višin leta 2008 je bil zgrajen lesen stolp na samem mostu. Sedaj je prestavljen na nekoliko nižji prostor zraven mostu. S konstrukcije je še vedno mogoče skakati. Najvišja višina je 18 m. Skakanje je dovoljeno le ob predhodni najavi. Večkrat se izvajajo ekshibicijske predstavitve skokov z velikih višin. V letu 2009 je bilo na tej konstrukciji tudi prvič organizirano državno prvenstvo v skokih z velikih višin, podobno kot je že tradicionalno v Kanalu ob Soči.

5. 2. 2. 10. SLOVENIJA – Maribor

V tem mestu poteka, sedaj že tradicionalni, festival LENT. Dogaja se več dni, v letu 2009 je potekal kar 17 dni z različnimi manifestacijami, prireditvami. Skoki v vodo s Starega mostu v Dravo so že več let v programu festivala. V letu 2009 že devetič zapovrstjo. Skoki se izvajajo s 15 m višine in vsekakor spadajo v skoke z velikih višin. Lahko jih postavimo ob bok skokom v Kanalu ob Soči.

5. 2. 2. 11. SLOVENIJA – Kobarid

Slika 20: Skoki iz Napoleonovega mostu v Kobaridu, 2007.

Mesto sicer nima tradicije skokov v vodo. Sicer se je tukaj res izvajala ena tekma svetovnega pokala, in sicer v letu 2007, ker v Kanalu ni bila dovolj globoka voda, da bi lahko zagotovili varnost. Skoki so se tako izvajali z 22 m visokega Napoleonovega mostu.

Dosedanje tekme za svetovni pokal v Sloveniji:

- 2005, 2006 Kanal ob Soči
- 2007 Bled, Kobarid
- 2008 Most na Soči
- 2009 Kanal ob Soči, Koper

Prireditelj je obiskalo:

- Uradne treninge dan prej okrog 1500 gledalcev.
- Uradna tekmovanja dan pozneje med 3000–4000 gledalcev.

Z veliko medijske pozornosti in s pomočjo sponzorjev so organizacije uspele odlično. Tekmovanja v sklopu svetovnega pokala v skokih v vodo z velikih višin se bodo, upamo, pri nas še prirejala, saj se tekmovanj udeležujejo tudi slovenski skakalci, v zadnjem času sta to Jernej Klinar in Aleš Karničnik.

5. 2. 3. AVSTRALIJA

Prav zanimivo je, da na področju Avstralije in njenih prvotnih prebivalcev Aboriginov nisem dobil virov o skokih v vodo z velikih višin. Tudi Stive Black in Joe Zuber, skakalca z velikih višin, ki se redno udeležujeta tekmovanj FEDEMAR, WHDF in tekmovanj pod sponzorstvom Red Bull-a, ne poznata običaja v povezavi s skoki v vodo z velikih višin. Omenila sta, da ima pa področje Kimberley zelo lepe klife, vendar so težko dostopni. Na reki The Kimberley's Upper Ord river sta poznana dva klifa, Grass Hill in Dubbed Billy Brook's. Na spletni strani kluba Diving South Australia je slikovno gradivo o skokih z mostu v reko. (<http://www.divingsa.com.au>)

5. 2. 3. 1. THE KIMBERLEY

Slika 30 (desno): Skoki z mostu the King William Street Bridge v času okrog leta 1948, vir: <http://www.divingsa.com.au/about-diving-sa/history-of-diving-in-sa>.

Slika 31 (levo): Joey Zuber, The Kimberley, zahodna Avstralia, Ord River.

6. PRAVILA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN

Za pravila skokov v vodo z velikih višin lahko rečemo, da so stara ravno toliko kot zgodovina le-teh na različnih delih sveta. Znani so tradicionalni skoki, njihovi različni stili in načini izvedbe. Skoki v vodo z velikih višin, ki se izvajajo na različnih delih sveta, imajo določene značilnosti, pridobljene skozi zgodovino. Postavljajo se predvsem pravila, ki se ohranjajo že stoletja. Mostarska tekmovanja imajo že več stoletij dolgo tradicijo, vrste skokov in načine izvedbe. Prav tako so jih imeli skoki vojakov havajskega kralja Kahekilija. Že takrat je bil poudarek na eleganci skoka v skladu s pravili, položaji in s čim manj ali čim več škropljenja vode.

O pravilih sodobne panoge, v kateri se sedaj organizirajo moderna tekmovanja, pa lahko govorimo z organizacijo prvega uradnega mednarodnega tekmovanja. Večina teh je bolj ali manj prirejenih po pravilih organizacije FINA. Obstajajo tudi različice. Organizacije, katerih pravila so predstavljena v diplomskem delu, imajo kar nekaj razlik. Miran Ipavec v razgovoru meni, da so bila prva pravila za moderna tekmovanja sestavljena v organizaciji FEDEMAR. Organizacija WHDF, s sedežem v Švici, ima drugačen, svoj, pravilnik. Omeniti velja še organizacijo HDA (High Divers Alliance), in sicer predvsem zato, ker se po teh pravilih organizirajo tekmovanja, katerih glavni sponzor je Red Bull. HDA se ukvarja predvsem s pravili skokov v vodo z velikih višin in je organizacija tekmovalcev in za tekmovalce. M. Ipavec pove, da je pravilnik HDA osnovan iz pravil FEDEMAR ter da so WHDF ustanovili bivši člani organizacije FEDEMAR, od katere so se ločili in začeli prirejati svoja tekmovanja. V svojem samostojnem delovanju so osnovne organizacijske metode in pravila črpali iz pravilnikov FEDEMAR. Tabela težavnosti skokov HDA je ista kot pri FEDEMAR.

V svetu obstaja veliko drugih prirediteljev tekmovanj skokov v vodo z velikih višin. Mednje lahko štejemo tudi organizacije tradicionalnih tekmovanj, ki imajo svoja pravila. Znani so tudi različni cirkuški nastopi, show programi, na katerih so prikazani skoki z velikih višin. Velikokrat na teh nastopajo prav skakalci, ki se udeležujejo mednarodnih in svetovnih tekmovanj. Pod drobnogled sem vzel pravila dveh organizacij, FEDEMAR in WHDF.

6. 1. ZGODOVINA PRAVIL SKOKOV V VODO

Več avtorjev, ki pišejo o zgodovini skokov v vodo, med prve vire, ki se nanašajo na pravila te discipline, omenjajo publikacijo KLUGE-a iz leta 1833 »Schwimm und Springgymnastik« z opisom skokov, ki jo je leta 1843 dopolnil skupaj s K. EULER-jem. Zajema 53 skokov z mesta, 22 z zaletom in 14 skokov v parih. Prve moderne skakalne tabele so zajemale štirinajst skokov s stolpa in dvajset z deske. Danes spadajo skoki v vodo pod organizacijo FINA, ki priznava več kot 88 skokov s stolpa in z deske.

Dawson in Billingsley pišeta tudi, da je bilo v svetu, predvsem na območju Anglije, kar nekaj razprav, kako poimenovati skoke v vodo oz. disciplino. Za skoke v vodo se je pojavljalo več terminov, ki bi ločili in nazorno poimenovali disciplino: diving, springing, plunging ... Navajata zgodovinarja Ralph Thomasa, ki je menil, da bi izraz spremenili v »*to entering the water*«. Z izrazom »*diving*« v anglo-ameriškem izrazoslovju lahko opisujemo podvodno plavanje, potapljanje, skoke v vodo z 10-metrskega stolpa ali z velikih višin.. Uvajanje novega termina je bilo neuspešno. Pri iskanju gradiva v zvezi s skoki v vodo z velikih višin se je to izkazalo kot težavno, ker se izraz »*high diving*« pojavlja kot sopomenka skokov v vodo z 10-metrskega stolpa. Izraz »*cliff diving*« lahko opisuje tudi skok v vodo z nižjega klifa, ki ni višji od 10 m.

Na igrah leta 1908 je G. Cane izvedel ponesrečen skok dvojni salto naprej. Cane je nezavesten obležal v vodi ob ponesrečenem skoku. Rešil ga je sotekmovalec, kasnejši zmagovalec, Hjalmar Johnansson. Zaradi incidenta in še nekaterih poškodb so bile pobude o prepovedi izvajanja zaporednih salt. Mnenja novinarjev, poročevalcev so bila, da težji skoki niso varni, saj težjih skokov ni mogoče varno izvajati in imeti kontrolo nad telesom, gibanjem ter izvedbo, kar povečuje verjetnost poškodb. (*Dawson in Billingsley*)

Leta 1914 je bilo zasedanje FINA v Budimpešti. Izdelan je bil mednarodni pravilnik za skoke v vodo. Pravilnik je zajemal skoke z deske in stolpa. Za skoke v vodo z deske je bil v večji meri po nemških predlogih. Švedski pa za skoke v vodo s stolpa. S strani Nemcev je bil večji poudarek na eleganci telesa v zraku med izvajanjem skokov.

Švedski pa so dajali velik pomen akrobatskim prvinam v zraku ter prihodu v vodo s čim manj škropljenja vode v zrak. (*Dawson in Billingsley*)

Pred letom 1924 so bile tabele skokov zelo nerazumljive in komplicirane. Kot primer: odriv skoka izvedenega s stoječega položaja je imel večji koeficient težavnosti kot isti skok izveden z zaleta. Odrivi za vse skoke naprej in skoke naprej z rotacijo nazaj so bili lahko izvedeni z mesta, z zaletom in odrivom z ene noge ali zaletom in sonožnim odrivom. Pri skokih na glavo so bile roke lahko iztegnjene nad glavo ali pa ob telesu. Tekmovanje je bilo sestavljeno iz 10 obveznih skokov in dveh dodatnih poljubnih »Post« skokov. Slednji so bili »streseni kar tako iz glave« ponavadi zelo težavni za izvedbo. Kasneje je bil ta način opuščen.

Prav zaradi vedno večjega razvoja in sprememb v položajih, tehniki, pravilih so se skoki v vodo razvijali v skladu z mednarodnim komitejem za skoke v vodo pod okriljem organizacije FINA (1928). Leto kasneje, 1929, so bile predstavljene nove tabele skokov, ki so vse skoke ločile v pet skupin skokov z deske ter v šest skupin za skoke s stolpa. Ta pravila so se upoštevala tudi na OI. Obvezni skoki so bili izbrani po koncu iger in bili določeni oz. »vsiljeni« za naslednje OI. Te skupine so določene še danes.

V času od leta 1949 pa vse do leta 1956 so bili vsi skoki s stolpa in deske poljubni. Osnovni, lažji skoki so bili na tekmovanjih videni le redko. Pravila so se spremenila, kar je prineslo pet obveznih osnovnih skokov. Ženski skoki v vodo so postali enakopravni tako z izvajanja z deske kot tudi s stolpa. Pravila pod okriljem organizacije FINA se vseskozi dopolnjujejo, nekatera opuščajo, spreminjajo se težavnosti skokov, vpisujejo se novi skoki. Ena največjih sprememb v pravilih na OI so iz leta 2000, ko med discipline uvrstijo še sinhrono skoke z desk in stolpov za moške in ženske.

Ženske so pričele s tekmovanji kasneje. Prvič so nastopale na OI leta 1912 v Stockholmu, v kategoriji preprostih skokov s stolpa. Leta 1920 so prvič skakale z deske. Kasneje, leta 1928, so lahko skakale z 10-metrskega stolpa v kategoriji težjih skokov. Nekaterih skokov ženske niso smele izvajati, določeni so bili tudi skoki, ki so jih izvajale le s 5-metrskega stolpa.

6. 1. 1. O SKUPINAH SKOKOV

6. 1. 1. 1. PREPROSTI SKOKI

Skoki »Plain Dives« so skupina skokov, ki ne vključujejo saltov in vijakov. Poznana sta »Sweden swallow«, švedska lastovka, in »English Header«, angleški skok na glavo. Termin opisuje skoke, ki se lahko izvajajo z zaleta ali z mesta (iz stoje sonožno), telo je obrnjeno k vodi, doskok pa je izveden na glavo naprej. V letu telo ne sme biti sklonjeno, uleknjeno ali skrčeno, kar pa je sicer dovoljeno pri sestavljenih skokih. Za skok »English Header«, poznan kot angleški skok na glavo, so značilne iztegnjene roke nad glavo že pred samim odrivom. Ta skok je izgubil primat in počasi izginja iz skakalnih tekmovanj, vse od kar so Švedski prikazali svoj način izvajanja »lastovke«, ki je težji za izvedbo. Pri lastovki je značilna drža iztegnjenih rok v odročenju med letom v zraku. Takrat so jih izvajali iz zaleta in odrivom z ene noge, kar je omogočalo večjo kontrolo izvedbe kot s sonožnim odrivom. Na tekmovanjih v tej skupini skokov so večinoma zmagovali prav Švedski. Danes skakalci težko cenijo te skoke, ki so se izvajali pred prvo svetovno vojno, kot tudi ne njihovo eleganco, estetiko in popolnost. Skoki so bili že takrat zelo dobro opisani. Prav vsak del skakalčevega telesa je bil opisan do potankosti. Sestavljeni skoki v tistem času niso bili cenjeni.

Slika1: *Greta Johansson (SWE), znana švedska skakalka pri izvajanju skoka »švedske lastovke«.*

Dawson in Billingsley navajata tekmovanje na Škotskem iz leta 1889 z višine približno 1,8 m. Leta 1893 pa na Highgate Poindu. Kasneje tekmovanja prireja A. D. A. (Amateur Diving Association), od leta 1935 pa ASA (Amateur Swimming Association). Prirejali so jih na prostem vse do leta 1954. Zadnjič so bili na programu OI 1924. leta, prvak pa je bil Dick Eve.

6. 1. 1. 2. SESTAVLJENI SKOKI

So skupina skokov, ki vključujejo salte in vijake tako z desk kot stolpov in se izvajajo tudi iz višin. V poznih devetdesetih letih 19. stoletja so švedski skakalci na Highgate pondu v Londonu prikazali take skoke. Organizator velike gala slovesnosti je bila leta 1897 British Life-Saving Society z namenom predstavitve dela, aktivnosti plavalnih klubov. Težji skoki v začetku niso bili cenjeni, kasneje so za nekaj časa prevladali. Kasneje so spremembe pravil določale izvajanje obveznih skokov, ki vključujejo preproste skoke.

6. 1. 1. 3. REVOLUCIJA V POLOŽAJIH TELESA

Do leta 1920 je bila večina težjih skokov s stolpa in deske izvedenih v iztegnjenem položaju. Težji skoki so postali bolj zahtevni, kompleksnejši in iztegnjen položaj je postal manj primeren, saj je bila rotacija prepočasna. Amaterska zveza Anglije za skoke v vodo je opozorila, da so skoki, ki vključujejo salte in vijake z nižjih višin zanesljivejše izvedeni, če je telo v bokih skrčeno, noge pa so še zmeraj iztegnjene v kolenih. Drugi način izvedbe pa, da so poleg bokov pokrčene noge tudi v kolenih. Pri težjih skokih, kot so vezave več salt zapored z majhne višine, je krčenje telesa skoraj nujno. Predvsem pri izvajanju skokov z nižjih višin. Le-to omogoča popolno in varno izvedbo skoka z dokončanjem rotacij pred doskokom v vodo. Pri skokih iz nižje višine z več zaporednimi salti je bilo nujno uvesti nove položaje. Tako sta se razvila nova položaja izvajanja, sklonjeno in skrčeno, ker je bila rotacija telesa hitrejša. Pred tem so bili na OI leta 1920 v Antwerpnu naslednji skoki: skoki naprej na glavo »Header Forward«, skok sklonjeno »Pike Dive« in skrčen skok »Hunch Dive«, torej še trije različni skoki. Kasneje so povezani v eno skupino – skoki naprej »Forward dives«, ločeni na položaje izvajanja stegnjeno, sklonjeno ali skrčeno. Kakor hitro so prihajale novosti, so se temu primerno spreminjala tudi pravila.

6. 1. 2. TEHNOLOGIJA IN SKOKI V VODO

Leta ni bilo strokovne literature v pomoč za razumevanje, učenje in razlago. Vadba je bila skupek uspešnih poskusov in napak, iz katerih so se učili skakalci. Ocena, kako dober je bil skok, je bilo slišati po velikosti aplavza, ki ga je skakalec požel. Znanost in raziskave vse bolj vstopajo v to disciplino. Vse več je literature o učenju skokov in kompleksnega znanstvenega pristopa k obravnavi kompleksnosti skokov. V več kot petdesetih letih razvoja je skakanje v vodo kot šport postalo zelo prepoznavno. Danes že mladi skakalci izvajajo skoke velike težavnosti, ki jih takrat izkušeni niso poznali. (*Dawison in Billingslay*)

Skozi zgodovinski razvoj so k razvoju pripomogle različne tehnične novosti. Današnja vadba vključuje skoke na ponjavah z varovalnimi vrvmi, elastikami in obroči, različne gimnastične pripomočke, uporablja se blazine in jame napolnjene s peno. Herb Flewellyn je v poznih sedemdesetih (1960) predstavil pripravo za dovajanje zračnih mehurčkov v vodo. Zračni mehurčki razbijejo napetost vode. Skakalec ima boljšo predstavo, kako oddaljen je od gladine. Voda z večjo količino zraka je tudi mehkejša. To je omogočilo skakalcem izvajanje še težjih skokov in zmanjšanje možnosti težjih poškodb. Napredek in uporaba videotehnologije dajeta možnost analize in popravljanja napak v izvedbi skokov. (<http://diving.swim.com/diving-history/> , 2009)

Skakalna deska je bila večkrat prenovljena. Eden glavnih, ki se je posvečal razvoju elastične odrivne deske, je bil Ernst Brandstein, švedski skakalec in trener poznan tudi kot oče skokov v vodo v ZDA. Veliko je prispeval tudi F. Cady, skupaj sta poznana po izdelavi deske, ki je fiksna, ima pa premični oporni valj, ki se lahko premika naprej ali nazaj in tako spreminja elastičnost deske.

(<http://diving.swim.com/about/diving-history/>, 2009)

Brandstenovo večplastno desko je zamenjala lažja aluminijasta, prvič uporabljena na OI v Rimu. Ray Rude je razvil Duraflex desko, ki je bila na koncu tanjša. V letu 1969 pa je bila zamenjana z Mariflex "duble tapered" desko. Take deske s steklenih vlaken so zelo elastične, zagotavljajo večjo višino po odriu in dovoljujejo težje skoke. Te tehnične izboljšave so prispevale k izvajanju težjih, atraktivnejših skokov.

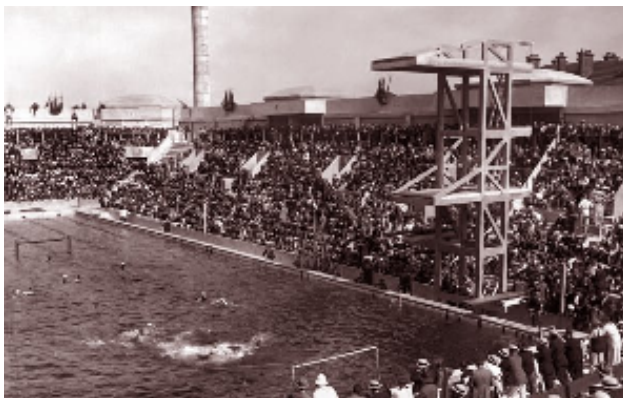
6. 1. 3. STOLP IN KONSTRUKCIJA

V začetku razvoja skakanja so bili stolpi večinoma lesene zunanje konstrukcije. Skoki v vetrovnih razmerah so bili zelo nevarni. Vzpon na te do 10 m visoke stolpe je bil največkrat po lesenih navpičnih lestvah pravo »*hazarderstvo*«.

Slika 2: Skakalni stolp Mount Gambier iz leta 1937.

Slika 3: Prvi skakalni stolp na OI.

Prvi pravi stolp naj bi bil zgrajen v letu 1924 za potrebe OI v Parizu, Swimming Stadium Tourelles.

Vse do leta 1948 je večina tekmovanj potekala zunaj, sezonsko v poletnem času. Poleg tega je bila izgradnja stolpa tudi drag projekt in je več let predstavljal nepotreben luksuz. Za države, ki so si to lahko privoščile in imele toplo podnebje, je bila vadba tako zagotovljena skozi vse leto. Z novimi metodami cenejših gradenj in materialov so se odprle nove možnosti. Notranje 10-metrske konstrukcije, v skakalnem žargonu imenovane »TOWER« s skakalnimi deskami, sedaj vidimo pravzaprav v vseh državah po svetu z možnostjo celoletne vadbe. Poimenovanje teh konstrukcij »TOWER« izhaja iz ZDA in Avstralije.

Slika 4: Moderna skakalna konstrukcija (Wikipedia, the free encyclopedia).

Tudi za potrebe organizacije skokov v vodo z velikih višin se gradijo posebne konstrukcije. Tekmovanja se vse več prireja v mestih z dobro razvitim turizmom. Pogoji je morje, reka, jezero s predpisano globino vode, visokimi mostovi, na katerih se dogradijo montažne ali lesene konstrukcije, da zadovoljijo predpisani višini. Le-te se po tekmovanjih razstavi. Klifi so večkrat preveč oddaljeni oz. nekatere države prirediteljice tekmovanj le-teh nimajo. Za približanje te panoge širšemu občinstvu je potrebno le-to promovirati na lahko dostopnih območjih, kjer je veliko turistov. Prav v Sloveniji je po lesenih konstrukcijah, zgrajenih samo za potrebe teh tekmovanj, poznan konstruktor Danilo Magajne. (Most na Soči, Kanal ob Soči, Koper). Klifi, mostovi, zgradbe in skoki z njih so bili na nekaterih delih sveta poznani že več sto let pred letom 1988, ko je bil organiziran prvi svetovni pokal.

Slika 5: Konstrukcija, Kanal 2009

Slika 6: Konstrukcija, Koper 2009

6. 2. PRAVILA PANOGE Z VELIKIH VIŠIN

6. 2. 1. PREDSTAVITEV ORGANIZACIJ

6. 2. 1. 1. FEDEMAR

FEDEMAR (Federacion Europea Deportes del Mar) se je ustanovila v Madridu leta 1986, in sicer kot član Evropskega ljudskega športnega gibanja s priznanjem EU z dne 21. 9. 1987, ko je bila v Bruslju predstavljena kot prva evropska športna promocijska ustanova. Od leta 1994 se je z aktivnostjo ukvarjala individualno, ohranila predsedstvo v Madridu in prestavila namestništvo predsedstva in operativni sedež v Italijo. Do odcepitve je

prišlo zaradi drugačnih pogledov znotraj gibanja, preveč politike in premalo športa. Evropsko ljudsko športno gibanje sicer še obstaja, vendar ima vse bolj politična izhodišča in ne toliko športna. (V. Zanetti, osebna komunikacija 2009) »FEDEMAR je organizacija, ki ima rada šport, ne pa politiko.« (Vittorio Zanetti)

FEDEMAR postavlja kot statutarne cilje: razvoj ukvarjanja in razširitve športov, ki so v povezavi z morjem, jezeri, rekami, notranjimi vodami, bazeni, z namenom športne, rekreativne in izobraževalne promocije. Organizacija je dejavna tudi pri zaščiti okolja. (V. Zanetti, osebna komunikacija 2009) »Vsak prostor vode je idealna telovadnica za zdravo športno dejavnost.« (Vittorio Zanetti)

Zveza je brez dobičkonosnih ciljev. Njen cilj je propaganda športa kot takega, ki približa človeku vodo in ukvarjanje z dejavnostmi, ki so povezane z njo, od plavanja, surfanja na vodi, klasičnega jadrnanja, discipline kanuja do kajaka, skokov, športnega ribolova do potapljanja in tudi druge. Zveza tudi skrbi za promocijo vodnih športov, ki vplivajo na popoln razvoj človeka, pri čemer se poslužuje tudi množičnih medijev, kot so: TV, specializiran tisk, zborovanja in podobno.

PREDSTAVNIKI so:

- predsednik — Vittorio Zanetti,
- podpredsedniki — Miran Ipavec, Zvezdan Grozdić,
- izvršni odbor (v zadnjem času organizacija deluje le s pomočjo majhnega števila članov),

- komisij ni.

Odbori in ekipe se formirajo največkrat, ko je znan koledar prireditev, ki jih bo FEDEMAR organiziral. Vanje poskušajo privabiti veliko število prebivalcev na območju, kjer bo prireditev.

V samem začetku je bila vloga in naloga odborov, da organizirajo dogodke znotraj članic EU. V odboru je deloval predsednik odbora, najmanj dva podpredsednika in izvršni odbor. FEDEMAR za organizacijo in prireditev določenega tekmovanja vzpostavi stike z državo prirediteljico in njeno lokalno skupnostjo. (V. Zanetti, osebna komunikacija 2009)

6. 2. 1. 2. WHDF

WHDF je samostojna federacija, ki ni vodena s strani druge višje institucije. Ustanovljena je bila leta 1996 s sedežem v Avegnonu, Švica. Priznana je s strani SOC »Švicarski olimpijski komite« in je članica ISF »International sport federation«. Sama organizacija je nastala po odcepitvi od FEDEMAR-ja.

Organizacija deluje na področjih:

- podaje in zagotavljanja profesionalne informacije (ureja predpise, pravila panoge);
- promovira disciplino skokov z velikih višin in skokov s klifov;
- organizira in prireja različna tekmovanja (nacionalna, mednarodna, mlajših generacij);

- pomaga, podpira in promovira nove generacije skakalcev v sodelovanju z olimpijskimi skakalnimi federacijami;
- sodeluje, podpira oblikovanje in nastajanje nacionalnih federaciji za skoke v vodo z velikih višin.

Sestava organizacije:

- predsednik,
- člani fundacije,
- tehnični komite,
- komite skakalcev,
- administracija.

(www.whdf.com, 2008)

Več informaciji žal ni na razpolago. Predstavniki WHDF kljub prošnjam niso bili pripravljeni podati več informaciji o članih in delovanju ter o poteku organizacije tekmovanj.

6. 2. 1. 3. HDA (HIGH DIVERS ALLIANCE)

Na področju skokov v vodo z velikih višin velja omeniti še eno organizacijo. Razlog je trenutno eno najbolj

popularnih tekmovanj v skokih v vodo z velikih višin, katere sponzor je Red Bull. Določeno število tekmovanj je razvrščenih od maja pa do konca septembra. Udeleženci teh pa se največkrat udeležujejo še tekmovanj WHDF-ja in FEDEMAR-ja ter drugih večjih in manjših tekmovanj.

HDA je uradno vodstveno telo za pravila in predpise na področju skokov v vodo z velikih višin. Organizacija je mednarodno združenje skakalcev v vodo z velikih višin. Deluje na področju tekmovalne logistike in varnosti. Pravila se določena s strani skakalcev na podlagi njihovih predlogov in zahtev. Je organizacija, ki si prizadeva

izboljšati pogoje za skakalce. Ključ do tega je dobra komunikacija med skakalci in organizatorji tekmovanj.

Organizacija deluje kot:

- komite za pravila in predpise,
- tehnični komite za področje določanje koeficientov težavnosti,
- komite za področje varnosti,
- svetovalec pri gradnji skakalnih konstrukcij,
- združenje za skakalce,
- združenje tekmovalcev,
- telo za komunikacijo med atleti in organizatorji tekmovanj,
- povezovalec z in za medije.

(www.highdiversalliance.com, 2009)

Pravila HDA so izšla kasneje, po besedah M. Ipavca so to dopolnjena pravila organizacije FEDEMAR, in sicer na podlagi pobud, izkušenj s strani skakalcev z velikih višin.

6. 2 .2. PRAVILA

<u>VRSTE TEKMOVANJ</u>	
WHDF	FEDEMAR
<p>Tekmovanja na svetovni ravni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svetovna prvenstva • Svetovni pokal • Svetovne turneje • Veliki pokal • Kontinentalni pokal <p>Tekmovanja kontinentalnega značaja in mlajših kategorij se delijo še na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontinentalno prvenstvo • Kontinentalni pokal • Državna tekmovanja • Tekmovanja mlajših generaciji 	<p>Organizira:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šov programe, ki vključujejo skoke v vodo z velikih višin. • Ekshibicijska tekmovanja in prikazi skokov v vodo. • Tekmovanja na mednarodni in svetovni ravni.
<u>VIŠINA SKOKOV</u>	
WHDF	FEDEMAR
<p>Višina skokov je med 23–28 m za moške, 18–23 m za ženske. V mlajši kategoriji nastopajo lahko le starejši od 16 let pri največji dovoljeni višini 10 m.</p>	<p>Skače se z višine med 21–28 m, najpogosteje z višine 22–24 m.</p>
<u>GLOBINA VODE</u>	
WHDF	FEDEMAR
<p>Najmanjša globina vode mora biti 5 m ali več.</p>	<p>Predpisi so isti.</p>
<p><u>*HDA (High Divers Alliance) predpisuje vsaj 5 metrov globine, priporočljivo je 6 metrov in več.</u></p>	

ODSKOČIŠČA

WHDF	FEDEMAR
<p>WHDF ima določeno velikost podstavka, širine in dolžine 0,75 m X 0,75 m, le-ta mora segati vsaj meter čez rob klifa ali vertikalne linije konstrukcije. Odrivno mesto je lahko direktno s klifa, če ta zagotavlja varno skakanje oz. ni ogrožena varnost skakalcev. Klif ali konstrukcija mora zagotoviti varno izvedbo vseh šestih skupin skokov in načinov odzivov.</p>	<p>Rob odrivnega mesta konstrukcije, klifa mora segati vsaj 4 metre čez rob vertikalne linije. V tem območju pod konstrukcijo, klifom od roba do odrivnega mesta vse do gladine mora biti popolnoma prazno brez ovir drugih štrlečih robov, skal, dreves ipd.</p> <p>Ponavadi skakalec doskoči v vodo 2–3 metre naprej od navpične linije roba konstrukcije, klifa. Globina vode 5 m in več naj bi bila 100 kvadratnih metrov v območju okrog postavljene konstrukcije oz. klifa.</p> <p>Zelo pomembna je trdnost konstrukcije. Biti mora stabilna in se ne sme premikati, tudi če se nekdo med izvajanjem skoka odrine s polno močjo.</p> <p>Konstrukcija mora biti popolnoma navpična.</p> <p>Širina le-te mora biti vsaj 1,5 metra. Zadnja 2 m do odrivnega roba ne sme biti stranskih zaščitnih ograd.</p> <p>Konstrukcija ne sme imeti nadstreškov, nadgradenj, ki bi ovirale oz. ogrožale varnost skakalcev. Konec konstrukcije</p>

	<p>(rob odrivne ploščadi) mora imeti oster 90 stopinjski rob.</p> <p>Tla na vrhu odrivne ploščadi, kjer se skakalci odrivajo, morajo biti hrapava (»grip tape« ali »sand paper«). Bistveno je, da material zagotovi oprijem tudi mokrim nogam.</p>
--	--

VARNOSTNA PRAVILA

WHDF	FEDEMAR
<p>Obvezna je prisotnost dveh podvodnih reševalcev (potapljačev) in pripravljene medicinske ekipe (ponavadi je to ekipa za prvo pomoč). Na konstrukciji, klifu ne smejo biti več kot 3 osebe. Skakanje ni dovoljeno, če oz. dokler medicinska ekipa in potapljači niso pripravljene.</p>	<p>Določa prisotnost reševalne ekipe z reševalnim vozilom in enega medicinskega tehnika. V vodi morata biti dva podvodna reševalca z rešilnim čolnom. Navzoča morata biti še dva tekmovalca. Tako na uradnem treningu kot tekmovanju.</p>

*HDA (High Divers Alliance) določa, da morata biti navzoča vsaj dva medicinska tehnika ter navzočnost dveh drugih tekmovalcev za pomoč v primeru nesreče (poškodbe) v vodi.

SKOKI

WHDF	FEDEMAR
<p>Tekmovalci izvajajo tri skoke. Prvi obvezni, težavnosti 2,6, ter dva poljubna skoka poljubne težavnosti s tabele skokov WHDF.</p>	<p>Izvaja se samo dva poljubna skoka. Težavnosti teh se določa po tabeli HDA DD.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skoki, napisani na skakalnem obrazcu, morajo vsebovati vsaj 180 stopinj rotacije okrog čelne osi (½ salta). • <u>* Prvi skok, ki ga izvedejo</u>

	<p><u>skakalci, je obvezno težavnost 2,4, nato izvedejo še dva poljubna skoka neomejene težavnosti s table skokov HDA. Odriv vsakega skoka mora biti iz različne skupine odrivov.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • FEDEMAR: Prvi in drugi skok na listi sta poljubna in nista omejena z največjo dovoljeno težavnostjo. • Dovoljeno (sprejemljivo) je, da sta prvi in drugi skok enaka. V tem primeru je težavnost drugega skoka 2,6. • <u>Po HDA pravilih pa ni dovoljeno, da sta oba poljubna (drugi in tretji) skoka enaka.</u> • <u>Skakalci lahko drugi poljubni skok spremenijo in napišejo drugačen skok, kot so ga napovedali v času odmora med drugo in tretjo serijo.</u> • Na SP se izvajata samo 2 skoka na tekmo, najpogosteje z višine do 25 m.
--	--

*Pravila HDA upošteva Red Bull pri svojih tekmovanjih v skokih v vodo z velikih višin
Za obvezni skok se lahko določi drug skok in drugačne težavnost.

LISTE SKOKOV

WHDF	FEDEMAR
<p>Skoki vseh sodelujočih tekmovalcev morajo biti oddani do določenega termina. Največkrat je ta dan pred tekmovanjem in do določene ure zvečer. Ponavadi je določen v pristopni aplikaciji.</p>	<p>Skoki so napisani na obrazcu. Ta vsebuje pisni opis skoka, težavnost, vključujoč vrsto odriva, število salt in vijakov, položaje telesa v zraku in skupino skoka. Obrazci morajo biti</p>

<p>Vse spremembe skokov za čas treninga morajo biti posredovane WHDF-ju v pisni obliki do časa, ki je določen za oddajo trening liste skokov.</p>	<p>oddani glavnemu sodniku do roka, ki je določen v pravilih, ponavadi do določene ure zvečer dan pred tekmovanjem.</p>
<u>URADNI TRENINGI</u>	
WHDF	FEDEMAR
<p><u>PRIHOD</u> Tekmovalci morajo biti na kraju treninga vsaj uro pred uradnim začetkom le-tega.</p> <p><u>TRAJANJE</u> Zagotovljen mora biti vsaj en trening v dolžini ene ure. Uradnik bo oznanil začetek oz. konec obdobja treninga. Pred in po treningu je konstrukcija, platforma zaprta.</p> <p><u>LISTA SKOKOV</u> WHDF mora dobiti obrazce s skokov vseh sodelujočih tekmovalcev do določenega časa, ki je določen v pristopnem formularju za udeležbo na tekmovanju. Vse spremembe skokov za čas treninga morajo biti posredovane WHDF-ju v pisni obliki do časa, ki je določen za oddajo pred izvedbo treninga.</p>	<p><u>PRIHOD</u> Določen je čas, v katerem bodo skakalci lahko vadili svoje skoke pred tekmovanjem. Vadba skokov je dovoljena samo v času uradnega treninga. Poskrbljeno mora biti za varnost po predpisih.</p>

<p><u>SKOKI</u></p> <p>Vsi skakalci so dolžni prisostvovati treningu in izvesti (skočiti) vsaj en skok. Skakalci, ki se prvič udeležijo tekmovanj WHDF, morajo izvesti vse skoke, ki so jih prijaviili (oz. so jih napisali na listo skokov). Vsi skakalci morajo vaditi nove skoke. Glavni sodnik bo odločil, ali so ti skoki dovoljeni (sprejemljivi).</p> <p><u>VRSTNI RED NASTOPANJA</u></p> <p>Za čas treninga ni posebej določenega vrstnega reda.</p> <p><u>VARNOST</u></p> <p>Zagotovljeni morajo biti varnostni pogoji, ki jih predpisuje organizacija za čas tekmovanja.</p>	<p><u>SKOKI</u></p> <p>Na treningih izvajajo tiste skoke, ki jih bodo izvajali na tekmovanju. Udeležba na treningu ni obvezna. Lahko izvajajo tudi druge lažje ali težje skoke, ker pravila dovoljujejo spremembo le-teh tudi na samem tekmovanju.</p> <p><u>VRSTNI RED NASTOPANJA</u></p> <p>Za čas treninga ni posebej določenega vrstnega reda.</p> <p><u>VARNOST</u></p> <p>Zagotovljeni morajo biti varnostni pogoji, ki jih predpisuje organizacija. Na razpolago mora biti reševalno vozilo in medicinski tehnik. V vodi morata biti dva podvodna reševalca in rešilni čoln. Poleg tega morata biti na razpolago vsaj še dva druga tekmovalca za primer, če bi se kdo poškodoval v vodi.</p>
<u>PRAVILA V ZVEZI S TEKMOVANJI</u>	
WHDF	FEDEMAR
<p><u>PRIHOD</u></p> <p>Tekmovalci morajo biti na prizorišču eno uro pred začetkom tekmovanja.</p> <p><u>OGREVANJE</u></p> <p>Na voljo je 15 minutno ogrevanje. Uradnik naznani pričetek in konec.</p>	<p><u>PRIHOD</u></p> <p>Tekmovalci se morajo nahajati na prizorišču eno uro pred začetkom.</p> <p><u>OGREVANJE</u></p> <p>Ogrevanje tekmovalcev je samostojno. Skoki niso dovoljeni.</p>

ODPRTJE TEKMOVANJA

Vsi se morajo nahajati v bližini prizorišča zaradi uradnega odprtja tekmovanja.

VRSTNI RED NASTOPANJA

Tekmovalci nastopajo v nasprotnem vrstnem redu. Skupno najbolje rangiran v sklopu turneje z več tekmovanji nastopi zadnji.

SKOKI

Dovoljeno je le izvedba skokov napisanih na oddanem skakalnem obrazcu. Skoki se izvajajo v treh serijah. Protokol ni znan.

ODMORI

Med vsako serijo je 10 minut odmora.

ODPRTJE TEKMOVANJA

Vsi se morajo nahajati v bližini prizorišča zaradi uradnega odprtja tekmovanja in predstavitve tekmovalcev.

VRSTNI RED NASTOPANJA

Dan pred tekmovanjem je slovesno žrebanje vrstnega reda nastopanja. Lahko skačejo po vrstnem redu od najslabše do najbolje rangiranega v sklopu turneje. Vrstni red nastopanja je lahko objavljen tudi tik pred samim tekmovanjem.

SKOKI

Pred izvedbo skoka je predstavljen skakalec in skok, ki ga bo izvedel. Po predstavitvi glavni sodnik poda tekmovalcu znak, da lahko nastopi. Tekmovalec potrdi svojo pripravljenost z dvigom roke. Po nastopu napovedovalec pove ocene petih sodnikov.

ODMORI

Med obema serijama je odmor v dolžini 10–15 min. Dolžina odmora je lahko določena tudi s strani lokalnih organizatorjev. Vzroki so lahko vremenske razmere (padavine, slaba vidljivost/tema) oz. ostale spremljajoče manifestacije.

<p><u>ZAKLJUČEK TEKMOVANJA</u></p> <p>Vsi tekmovalci in sodniki se morajo udeležiti uradnega zaključka in podelitve nagrad. Na razpolago morajo biti za intervjuje z mediji.</p>	<p><u>ZAKLJUČEK TEKMOVANJA</u></p> <p>Vsi tekmovalci in sodniki se morajo udeležiti uradnega zaključka in podelitve nagrad. Na razpolago morajo biti za intervjuje z mediji.</p>
<p><u>SISTEM OCENJEVANJA IN TOČKOVANJA</u></p>	
<p>WHDF</p>	<p>FEDEMAR</p>
<p><u>SODNIKI</u></p> <p>7-članska ekipa, ki jo sestavlja pet kvalificiranih sodnikov, ki neodvisno opazujejo in ocenjujejo vsak skok posebej ne glede na težavnost skoka. Točkujeta se s točkami od 0 do 10 z višanjem po ½ točke med 0–5 točkami in z višanjem po ¼ točke med 5–10 točkami.</p> <p>Na svetovnih in mednarodnih tekmovanjih sodniško ekipo obvezno sestavlja pet mednarodnih sodnikov, vsaj eden izmed njih mora biti sodnik iz vrst WHDF. Ostali morajo biti izkušeni FINA sodniki.</p>	<p><u>SODNIKI</u></p> <p>7-članska ekipa, ki jo sestavlja pet kvalificiranih sodnikov, ki ocenjujejo neodvisno vsak skok posebej, in sicer brez asistenc, točkujeta pa od 0–10 točk. Točke se višajo po ½ točke navzgor (oz. odbitki po ½ točke).</p> <p>Naloge petih sodnikov so:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preveriti in ratificirati skoke, ki jih skakalci pred nastopom najavijo, • koordinirati samo sodniško ekipo, • sporočati sodniku, ki dela za računalnikom, morebitne napake in odbitke točk, ki jih signalizira sodnik na platformi, oz. napake, ki se pojavijo pri skoku (v primeru, da sam skok ne sovпада s tistim, ki ga je tekmovalec prijavil pred začetkom tekme), • da v primeru sporov na športen in profesionalen način rešujejo nastala nesoglasja.

TOČKOVANJE

Najvišja in najnižja ocena petih sodnikov se zanemarita (ovržeta), vsota ostalih treh pa je pomnožena s koeficientom težavnosti. Tako se določi končno število točk za vsak skok posebej.

SEKRETAR

Tudi GLAVNI SODNIK, ki obdeluje podatke z računalnikom, preračunava dobljene ocene, ki jih tekmovalec dobi s strani petih sodnikov.

SODNIK NA STOLPU, KONSTRUKCIJI

Sodnik, ki se nahaja na konstrukciji, opazuje morebitne napake v stojah na rokah, določi morebitne odbitke od ocen vsakega sodnika po navodilih glavnega sodnika. Uradni napovedovalec pri objavi ocen in doseženega števila točk za skok odšteje odbitek, ki ga je določil sodnik na platformi.

TOČKOVANJE

Sodniki objavijo (pokažejo) ocene, ko jih na to opozori napovedovalec. Končna ocena skoka se določi tako, da se zanemari najvišjo in najnižjo oceno petih sodnikov. Vsoto ostalih treh ocen se pomnoži s koeficientom težavnosti skoka in rezultat je število točk, ki jih je dobil skakalec za izvedbo. Točke obeh skokov se seštejejo in vsota le-teh je končno število točk posameznega skakalca.

Uvrstitve na posameznih tekmovanjih se točkuje po spodnji tabeli. Skupni zmagovalec posameznega tekmovanja je tisti, ki zbere skupno največ točk na tekmi. V primeru, da je tekmovanje več, je

zmagovalec tisti, ki zbere največ točk v celotni seriji tekmovanj.

TOČKOVANJE NA TURNEJI GLEDE NA UVRSTITEV NA POSAMEZNI TEKMI

1. – 21 točk;	6. – 10 točk;	11. – 5 točk;
2. – 18 točk;	7. – 9 točk;	12. – 4 točk;
3. – 16 točk;	8. – 8 točk;	13. – 3 točk;
4. – 14 točk;	9. – 7 točk;	14. – 2 točk;
5. – 12 točk;	10. – točk;	15. – 1 točk;

PROTEST

V primeru, da tekmovalac, sodnik ali predstavnik WHDF prepozna ali opazi napačen skok (izveden drugi skok od najavljenega), napako ali nepravilnost, ki bi lahko vplivala na končne uvrstitve, lahko poda protest na WHDF mizo. Protest mora biti podan v pisni obliki najkasneje dve uri po zadnjem skoku na tekmovanju. Protest mora vsebovati natančen opis dogodka. Glavni sodnik, WHDF tehnični direktor in tekmovalac, ki je določen med uvodnim sestankom pred tekmovanjem, skupaj odločijo, ali je protest upravičen. Ves video material mora biti na voljo za preverbo in pozitivno rešitev protesta ali zavrnitev le-tega.

PROTEST

Ne obstaja pravilnik, ki bi govoril o tem, kaj in kako se mora športnik pritožiti ob morebitnem nestrinjanju s sodniki. Skakalec se enostavno obrne na sodnika, ki nato pretehta njegovo pritožbo in se odloči o tem, kaj bo storil.

SKUPINE SKOKOV

WHDF

FEDEMAR

SKOK NAPREJ – »FORWARD DIVE«

Pri skoku naprej je skakalec obrnjen z obrazom k vodi. Smer odriva in rotacije je stran od stolpa oz. konstrukcije.

SKOK NAZAJ – »BACKWARD DIVE«

Skakalec je obrnjen s hrbtom k vodi. Smer odriva in rotacije je stran od deske, stolpa, konstrukcije.

SKOK NAZAJ Z VRTENJEM NAPREJ – POVRATNI SKOK – »INWARD DIVE«

Skakalec je v položaju v stoji na nogah obrnjen s hrbtom k vodi. Odriv je usmerjen stran od odskočišča, rotacija telesa je proti deski, stolpu, konstrukciji.

SKOK NAPREJ Z VRTENJEM NAZAJ – VZVRATNI SKOK – »REVERSE DIVE«

Skakalec je obrnjen z obrazom k vodi. Odriv je naprej (stran od odskočišča), rotacija telesa pa je nazaj (proti stolpu). Lahko se izvaja tudi z zaletom.

SKOK Z OBRATI OKROG VZDOLŽNE OSI (VIJAKI) – »TWIST DIVE«

Telo se pri tej skupini skokov vrti po vzdolžni osi. Vijake se lahko izvaja v skupinah skokov naprej, nazaj.

SKOK IZ POLOŽAJA STOJE NA ROKAH – »ARMSTAND DIVE«

Ta skupina skokov se izvaja samo iz stolpa. Skakalec izvede skok iz stoje na rokah. Skakalec je lahko obrnjen z obrazom k vodi ali proti stolpu.

Težavnosti se določajo po naslednjem principu:

- način odriva,
- število saltov,
- število vijakov,
- položaj telesa v saltih,
- vrsta doskoka v vodo.

POLOŽAJI TELESA V ZRAKU

WHDF

FEDEMAR

POLOŽAJ SKRČENO

To je položaj skakalca, katerega telo je skrčeno v vseh sklepih, noge pokrčene in potisnjene tesno k prsnemu košu, kolena in stopala pa morajo biti skupaj.

Slika 10 in 11: (levo) Matthew Mitcham (AUS), (desno) Alexandre Despatie (CAN)

POLOŽAJ SKLONJENO

V tem položaju je skakalčevo telo prepognjeno v kolčnem sklepu. Noge so iztegnjene v kolenih, prsti napeti in potisnjeni naprej. Stopala morajo biti skupaj, položaj rok je poljuben.

Slika 12, 13, 14: Položaji sklonjeno

POLOŽAJ PROSTO

Gre za kombinacija položajev stegnjeno, sklonjeno in skrčeno. Položaj se največkrat uporablja v skupini skokov z vijaki.

Slika 15: Primer izvedbe skoka z uporabo večih položajev.

POLOŽAJ STEGNJENO

Telo skakalca je popolnoma iztegnjeno v vseh sklepih, stopala so skupaj in napeta. V žargonu se imenuje tudi »LAYOUT« položaj.

Slika16: Primer izvedbe skoka v položaju stegnjeno.

POLOŽAJ LETNO – »FLYING«

Opisuje položaj skakalca, ki je po odzivu popolnoma iztegnjen in v tem vztraja, dokler se telo ne zavrti vsaj za 90 stopinj, (1/4 salto naprej) okrog čelne osi. Šele po tem lahko sledijo akrobatske prvine.

Slika 17: Primer izvedbe skoka, ki ima značilno fazo leta.

PREKINITEV VRTENJA OKROG ČELNE OSI – »INTERRUPTION« oz »SPLIT«

Položaj skakalčevega telesa (manever skakalca) največkrat po izvedbi enega salta v skrčenem ali sklonjenem položaju pred nadaljevanjem skoka. Skakalec s popolno iztegnitvijo telesa za hip ustavi rotacijo, nato pa nadaljuje z izvedbo še ene salte v skrčenem ali sklonjenem položaju.

SLEP PRISTANEK – »BLIND ENTRY«

Skakalec med izvajanjem skoka ne vidi točke vse do doskoka v vodo. Gladino vode zagleda v izvajanju druge polovice zadnje salte tik pred doskokom. Na ta način je dovoljeno izvajati skoke, ki vključujejo več zaporednih salt.

»BARANNI«

To je salto v stegnjem položaju naprej s polovico obrata. Največkrat ga skakalci izvajajo pri doskoku. Skakalcu omogoča boljšo orientacijo v prostoru in dober pregled nad okolico in gladino vode.

TEŽAVNOST SKOKOV

Koeficienti največkrat izvajanih skokov obeh organizaciji so na voljo tudi na spletu.

WHDF

Težavnost skokov se določa po WHDF tabeli na podoben način kot pri FINA. Koeficienti so nekoliko drugačni.

Način odriava:

Naprej	1,4
Nazaj	1,5
Naprej in rotacija nazaj	1,6
Nazaj in rotacija naprej	1,8
Iz stoje na rokah naprej	2,0
Iz stoje na rokah nazaj	2,1
Iz stoje na rokah naprej in rotacija nazaj	2,2

Število saltov:

½ salta	0,4
1 salto in za vsak nadaljnji	0,8
5 saltov	0,9

Število vijakov:

½ vijaka	0,3
1 vijak	0,6
Rotacija naprej > 2 vijaka	0,5
Rotacija nazaj > 2 ½ vijaka	0,5

FEDEMAR

Težavnost se določa po trenutno aktualni FINA tabeli težavnosti skokov v vodo iz stolpov. Tem se prišteje še dve točki, tako tudi pri HDA tabeli skokov.

DRUGI DODATKI IN ODŠTEVKI:

V primeru izvedbe slepega doskoka se prišteva dodatne desetinke točke:

1. trick: + 0,5 točke
2. trick: + 0,5 točke
3. trick: + 0,5 točke
4. trick: + 0,5 točke
5. trick: + 0,6 točke

»Trick«- akrobacija oz. salto

Pri izvedbi celotnega salta iz stoje na nogah se prišteva 0,5 točke.

Pri izvedbi polovice salta iz stoje na rokah se prišteva 0,5 točke.

Pri izvedbi celega obrata pri skokih naprej in skokih nazaj z vrtenjem naprej se prišteva 0,5 točke.

Pri izvedbi ½ obrata pri skokih nazaj in skokih naprej z vrtenji nazaj se prišteva 0,5 točke.

»Back out« dodatne desetinke točke, pri izvedbah skokov s salti nazaj, kjer se lahko izvaja »BARANNI«.

Položaj v zraku:

A – stegnjen

B1 – sklonjen rotacija naprej

B2 – sklonjen rotacija nazaj

C – skrčen položaj

E – leteči

F – z prekinitvijo rotacije (split)

Položaji pri skokih (glede na vrsto odrida in število izvedenih salt) v več primerih višajo težavnost.

Izvedba v zgoraj navedenih položajih pri skokih nazaj, naprej in rotacijo nazaj, iz stoje na rokah nazaj in iz stoje na rokah naprej in rotacijo nazaj v nekaterih izjemah prinašajo višjo težavnost pri izvedbi brez vijakov.

Za določanje težavnosti skokov je potreben podrobnejši pogled v tabelo WHDF, ki je na razpolago na strani:

<http://www.whdf.com>

Doskok v vodo:

Na glavo	0,6
Slep pristane (na noge)	0,6
Baranni	0,1

Primer:

Trojni salto z ½ vijaka v zadnji fazi ali

Trojni salto z ½ vijaka v umestni fazi, slednji dobi dodatek točk:

- pri izvedbi dvojnega »back out-a« 0,1 točke;
- pri izvedbi 2 ali 2 ½ salte 0,2 točke;
- pri izvedbi 3 ali 3½ salte 0,3 točke;
- pri izvedbi 4 ali več salt 0,4 točke.

»Back out« dodatne desetinke točk. Pri skokih naprej, skokih nazaj z vrtenji naprej in skokih naprej iz stoje na rokah:

- pri skokih nazaj z vrtenji naprej 0,1 točke;
- pri skokih iz stoje na rokah in izvedbi 1 ½ in 3 ½ saltov 0,1 točke;
- pri skokih iz stoje na rokah in izvedbi 2 ½ saltov 0,2 točke.

Pri skokih s salti, kjer se ti izvajajo v več položajih, se upošteva položaj, v katerem je bil izveden zadnji salto. Ne upošteva se pri položaju prosto.

Primer:

Skok naprej z vrtenjem nazaj, v katerem je skakalec uporabil sklonjen, stegnjen, skrčen položaj. Ocenjuje se, kot da je bil skok izveden v skrčenem položaju.

	<p>Pri skokih nazaj in skokih naprej z rotacijo nazaj se točke odštevajo od osnovne FINA težavnosti skoka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pri izvedbi $\frac{1}{2}$ ali $1\frac{1}{2}$ salte 0,1 točke; - pri izvedbi 1, 2 ali 3 salt iz stoje na rokah 0,1 točke; - pri izvedbi $2\frac{1}{2}$ salte 0,2 točke; - pri izvedbi $3\frac{1}{2}$ salte 0,3 točke. <p>Pri izvedbi doskoka na glavo se prišteje 0,5 točke</p>
--	--

SODNIŠKI KRITERIJI IN ODBITKI

WHDF	FEDEMAR
<p><u>1/3 ocene</u> posameznega skoka je odziv (take off), pomembni elementi so: višina, kot, položaj in odločnost.</p> <p>V položaju stoje je potrebno imeti pozornost na možen dotik platforme pred odzivom.</p> <p><u>1/3 ocene</u> posameznega skoka je položaj v zraku (v zračni fazi skoka). Pomembno je, da skakalec vidno pokaže (pravilno, čisto) napisan položaj s skakalne liste. Pozoren mora biti na širjenje nog pri položaju skrčeno in sklonjeno.</p> <p><u>1/3 ocene</u> posameznega skoka je prihod (doskok) v vodo. Roke morajo biti pri skokih na noge ob telesu.</p>	<p>Oceniti vsak skok pošteno, neodvisno, nepristransko od skakalca ali skoka. Oceniti, kar je bilo videno, ne kaj bi moralo biti videno (oceniti skok, kakršen je bil, ne kakršen bi moral biti), oceniti skok nepristransko, ne ozirajoč se na težavnost le-tega. Skok mora vsebovati eksploziven odziv, biti mora estetsko in pogumno izveden.</p>

Na višino ocene vplivata tudi:

- vzravnost po vzdolžni osi brez rotacij in napetost telesa,
- čim manjše škropljenje vode.

POLOŽAJI TELESA V ZRAKU

Sodnik po lastni presoji odbija od $\frac{1}{2}$ - 2 točki za premalo nazorno prikazane položaje ali nepravilnosti v položajih.

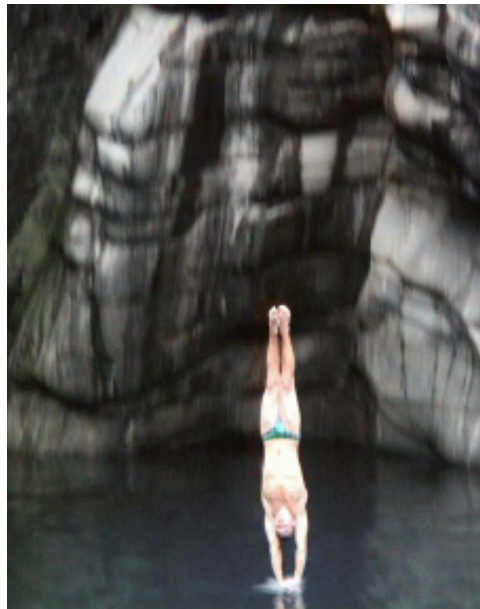
DOSKOK V VODO:

NA GLAVO: roke morajo biti iztegnjene nad glavo, telo iztegnjeno in napeto in popolnoma navpično ob prebadanju vode.

NA NOGE: prihod v vodo mora biti z rokami navzdol tesno ob telesu, telo iztegnjeno in napeto in popolnoma navpično ob prebadanju vode.

Slika 18: Doskok na noge

Slika 19: Doskok na glavo

Hitrost skakalca pri doskoku je med 75 do 100 km/h.

<p>NAJVIŠJA MOŽNO OCENA 7,5 TOČK: pri nepravilnem položaju rok ob prihodu, doskoku v vodo.</p> <p>ODBITKI: 0,25–1 TOČKE: pri korekciji doskoka v vodo (viden sklonjen položaj). 0,5–3 TOČKE: pri prihodu v vodo z (prerotacijo) rotacijo po vzdolžni osi < 45.</p>	<p>NAJVIŠJA OCENA SKOKA 5 TOČK POSAMEZNEGA SODNIKA, če so roke pri doskoku na noge iztegnjene nad glavo.</p> <p>ODBITEK 0,5–3 TOČKE, če so roke stran od telesa (do višine glave), sodnik presodi sam, kako velik bo odbitek.</p>
<p>NAJVIŠJA MOŽNA OCENA 6,5 TOČK: pri prihodu v vodo s prerotacijo, rotacijo okrog čelne osi med > 45 in < 90.</p> <p>OCENA 0 TOČK: pri doskoku v vodo z neustavljeno (prerotacijo) rotacijo okrog čelne osi > 90.</p>	
STOJA NA ROKAH	
<p>Če se pri izvedbi stoje na rokah zgodi, da se po odzivu, ko sta obe nogi že bili v zraku, skakalec ponovno dotakne tal, so odbitki po spodnjem vrstnem redu.</p>	<p>Skoki izvedeni iz položaja stoje na rokah: vzpostavljen položaj mora biti kontroliran, telo popolnoma iztegnjeno, napeto in mora mirovati v položaju vsaj 2 sekundi pred odzivom v skok.</p>
<p>ODBITKI: 1 TOČKA: neuspešna izvedba stoje v prvem poskusu. 2 TOČKI: neuspešna izvedba stoje v drugem poskusu. OCENA 0 TOČK: neuspešno izvedena stoja v tretjem poskusu.</p>	<p>ODBITEK 0,5–3 TOČKE: za nedokončan položaj oz. prehitel odziv iz stoje na rokah. 2 TOČKI: neuspešna izvedba stoje v prvem poskusu. 4 TOČKE: neuspešna izvedba stoje v drugem poskusu.</p>

IZVEDBA CELOTNEGA SKOKA	
<p>ODBITKI:</p> <p>1 TOČKA: neizveden skok v prvem poskusu.</p> <p>1 TOČKA: neizveden skok v drugem poskusu.</p> <p>OCENA 0 TOČK: skok ni bil izveden v tretjem poskusu.</p> <p>OCENA 0 TOČK: izveden spremenjen (drugačen) skok od najavljenega.</p> <p>OCENA 0 TOČK: po preteku 2 minut, ki sta na voljo za izvedbo.</p>	
SKOKI LETNO	
<p>V skokih, ki so izvedeni v položaju letno, mora telo vztrajati v iztegnjenem položaju toliko časa, da se telo zavrti okrog čelne osi za 90 stopinj.</p>	<p>V skokih izvedenih v položaju letno mora skakalec vztrajati v iztegnjenem položaju toliko časa, da se telo zavrti okrog čelne osi za 1/4 salta.</p> <p>ODBITEK 0,5–2 TOČKI: za prehitro končan položaj letno oz. prehitro krčenje katerega dela telesa. Sodnik po lastni presoji oceni velikost odbitka.</p>
SKOKI Z VMESNO IZTEGNITVIJO – »INTERRUPTION«	
	<p>Vidna mora biti kontrolirana popolna iztegnitev telesa po izvedbi vsaj enega salta v položaju sklonjeno ali skrčeno, ki mu po iztegnitvi sledi še en salto v položaju sklonjeno ali skrčeno.</p> <p>ODBITEK 0,5–2 TOČKI: za nepopolno iztegnjeno telo, sodnik sam presodi, koliko velik bo odbitek.</p>

<p>OSTALI ODBITKI</p> <p>0,5–2 TOČKI: širjenje nog v položaju sklonjeno in skrčeno.</p> <p>NAJVIŠJA MOŽNA OCENA 5 TOČK: pri dotiku platforme med izvedbo skoka.</p>	
<p><u>DODATEK</u></p> <p>V primeru, da tekmovalec izvede drug skok, kot je napovedan, sodniki zadržijo (ne pokažejo) ocen. Glavni sodnik o napaki obvesti tehničnega direktorja o nastali situaciji, o kateri je razprava takoj po končanem tekmovanju, pred podelitvijo nagrad. Glavni sodnik, WHDF tehnični direktor in tekmovalec, ki je določen med uvodnim sestankom, pred tekmovanjem skupaj odločajo o nastali situaciji. Ves video material mora biti na razpolago za odločitev v zvezi z nastalo situacijo.</p>	
OSTALI PREDPISI IN ODBITKI	
	<p>Vsi ostali predpisi in odbitki za napake v povezavi z izvedbo skokov se upošteva trenutno aktualni FINA pravilnik za skoke v vodo z 10 – metrskega stolpa.</p> <p>Dostopen na spletni strani organizacije: http://www.fina.org</p>

OBVEZNOSTI SKAKALCEV

WHDF	FEDEMAR
<p><u>SPLOŠNO</u></p> <p>Od skakalcev se pričakuje, da se bodo udeležili na uvodnem slovestnostnem programu, ki promovira šport v najbolj profesionalni smeri. Program lahko vključuje novinarske konference, delavnice, promocijske nastope, promocijo nagrad in drugo. Od posameznega skakalca se pričakuje spodobno in profesionalno vedenje. Uporaba in uživanje alkohola, drog in dopinga je prepovedano. WHDF ima možnost izključiti tekmovalca, ki ne spoštuje s pravil.</p> <p><u>REGISTRACIJE, LICENCIRANJE</u></p> <p>Vsi skakalci morajo izpolniti in podpisati WHDF pristopni formular, ki vključuje nezgodno zavarovanje. Vsak pristopni formular, ki bo prispel po določenem datumu, bo sprejeta le na podlagi naknadne odločitve WHDF, sledila pa bo temu določena kazen.</p>	<p><u>SPLOŠNO</u></p> <p>Vsak skakalec je predstavnik svoje države in predstavnik tekmovanja, športa. V času tekmovanj so prisotne kamere, novinarji, komentatorji, zato se od tekmovalcev pričakuje spodobno in profesionalno vedenje. Za organizatorja so pomembni profesionalni odnosi do sponzorjev, radio-televizijskih hiš, do novinarjev in do njihovih zvez za nadaljnje sodelovanje z njimi. Od vseh tekmovalcev se pričakuje prisotnost na vseh obveznih sestankih in konferencah. Lahko so tudi nenapovedani sestanki, na katerih morajo biti prisotni skakalci.</p> <p><u>SESTANKI</u></p> <p>Vsi tekmovalci so na tekmovanje povabljeni. Na sestankih so podane informacije v zvezi s tekmovanjem. Predstavljena so pravila s strani komiteja za pravila. Mogoča je razprava o nepisanih pravilih, o upoštevanju ali zavrnitvi le-teh odloča komite za pravila. Končno besedo pa ima glavni sodnik, ki predstavi pravila in procedure v zvezi s tem. Sestanek ni odprtega tipa. Kakršna koli vprašanja glede nejasnosti se razrešijo kar na teh sestankih. Po dodatne spremembe niso več dovoljene.</p>

ZAVAROVANJE IN VARNOST

Vsi skakalci se zavarujejo na lastne stroške. Tekmujejo na lastno odgovornost. WHDF ne prevzame nobene odgovornosti za poškodbe, ki bi se zgodile v času sodelovanja na WHDF tekmovanju. Vsi udeleženci morajo upoštevati navodila podana s strani varnostne službe, uradnikov in drugih uradnih oseb. Skakanje ni dovoljeno, dokler varnostna služba ni popolnoma pripravljena.

LISTA SKOKOV

Vsi skakalci so dolžni izpolniti in podpisati svoje liste skokov in oddati WHDF-ju, kot je določeno v pristopnem formularju. Vsaka lista skokov podana po tem času je sprejeta ali zavrnjena po razsodbi WHDF in temu pripadajoči kazni.

DOVOLJENA OPREMA, PRIPOMOČKI

Tekmovalcem je dovoljena uporaba ustnih ščitnikov ter povojev za sklepe. Skakanje s kakršnimi koli pomagali ni dovoljeno.

OSEBNO SPONZORSTVO

- Skakalec mora obvestiti WHDF o osebnih sponzorjih.
- Prepovedano je reklamiranje

OSEBNO SPONZORSTVO

Športniki imajo pravico do izbire osebnega sponzorja, obenem pa nosijo majice in ostale rekvizite, ki so del

<p>alkohola in tobaka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavitev sponzorjev, ki so na rdeči listi, je prepovedana. Rdeča lista je dosegljiva na prošnjo. • Sponzorski logi na majicah, kapah ... so dovoljeni brez omejitve velikosti le-teh. • Reklamiranje na plavalnih oblekah ne sme presegati mer: 20 cm² na sprednjem delu in 36 cm² na hrbtnem delu. • Reklamiranje tatujev (telesnih) ni dovoljeno. • WHDF ne sodeluje v osebni sponzorstvu (kontaktih), ki ne promovirajo WHDF-ja. • WHDF zaračunava 20 % stroškov promoviranja sponzorjev. <p><u>PLAČILA, KI JIH PORAVNAJO SKAKALCI so:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • polete in povezave (prevoze), • osebne spremljevalce, • hrana, • vse osebne stroške. 	<p>tekmovanja in slovesnosti. Športniki, ki se ne držijo teh pravil, v naslednjih letih ne tekmujejo.</p>
<u>PRAVILA V ZVEZI S TV-PRODUKCIJAMI</u>	
WHDF	FEDEMAR
<p>Obe organizaciji imata svoja določila o TV produkcijah in promociji. Običajno se sklenejo večletne pogodbe z mediji. Za posamezna tekmovanja tudi z mediji v državi, ki gosti tekmovanje, lokalnimi mediji in drugimi.</p>	

**Povzeto iz spletnih strani organizaciji WHDF, HDA in FEDEMAR na katerih so objavljena pravila teh. Glej spletne naslove v poglavju 8. Literatura na strani 80 -81.*

7. SKLEP

V dolgem razvoju človeštva mnoga ljudstva in plemena še sedaj lovijo ob in na rekah, morjih, jezerih zgolj za preživetje. Za plenom je večkrat potrebno skočiti z obal ali čolnov, da jim le-ta ne pobegne. Verjetno obstajajo pri neraziskanih ljudstvih po svetu, ki živijo ob vodi, različni obredi povezani s skoki v vodo. Sem mnenja, da se prvi skoki v vodo in skoki v vodo z velikih višin niso izvajali šele s pisnimi viri, ki so omenjeni v diplomskem delu. Med raziskovanjem sem imel največ težav prav pri iskanju virov o zgodovini skokov v vodo z velikih višin. Malo je pisnih virov, strokovnih skoraj nič. Izjema so skoki v Mostarju, o katerih so podatki neuradno iz 15. stoletja, in s Havajskega velikega otoka, ki so povezani z ritualom iz 18. stoletja. Večinoma se nanašajo na tekmovalno panogo kot članki v različnih revijah in spletnih straneh v tujih jezikih.

Viri, ki opisujejo dejavnosti ob in na vodi Grkov, Rimljanov, Germanov, Kitajcev in Indijcev ter tudi drugih narodov, omenjajo skoke v vodo največkrat ali zgolj samo pri vojaškem usposabljanju. Vodne aktivnosti so bile znane tudi kot sprostitvev, zabava, med katero so verjetno izvajali tudi skoke v vodo, pa četudi iz nizkih obal ali roba bazenov.

Veliko raziskovalcev v športu je mnenja, da se razvoj le-teh, na področju športa, prične v 19. stoletju z Nemci in Švedi. Do takrat je bi bila ta disciplina skoraj neznana in neuveljavljena dejavnost. Pričeli so jo gojiti v telovadnih sistemih po Evropi. Takratne politične razmere v Evropi in ostalem svetu so vplivale na razvoj veliko športnih panog, disciplin, tudi na skoke v vodo. Z letom 1904 postanejo skoki v vodo disciplina na OI.

V preteklosti so si s skoki z visokih mostov, klifov ljudje rešili življenje v vojnih razmerah ali pa jih izvajali v povezavi z rituali in verovanji. Verjetno eni od najbolj znanih v Akapulku so poznani šele nekaj desetletij. V Sloveniji so najbolj znani skoki z mosta v Kanalu ob Soči. Njihov razvoj je povezan tudi z naravnimi pogoji, kot so strmi bregovi rek, jezer, obmorskih klifov, in z arhitekturo, z zgradbami, mostovi, ki so omogočili skoke z velikih višin. Pogoj je še več metrska globina vode.

Zgodovina sedanje športne panoge skokov v vodo z velikih višin sega le dobri dve desetletji nazaj. Kratka zgodovina ima le malo povezav z dolgo zgodovino in tradicijo skokov po svetu. Korenine moderne panoge in njenih pravil izhajajo iz tekmovalnih skokov v vodo, ki so disciplina na olimpijskih igrah in pod okriljem FINA. Panoga je tako kot večina ekstremnih disciplin, panog, športov stara nekaj desetletij. Le-ti so se in se še razvijajo iz že obstoječih disciplin, panog, športov, nekateri pa čisto na novo. Kako prepoznavna in množična bo, je odvisno tudi od medijske pozornosti. Človek stremi po novem, nevarnejšem in poskuša premikati meje sposobnosti v športu. Panoga postane z ustanovitvijo WHDF (World High Diving Association), čeprav so bila prva moderna tekmovanja organizirana že prej, s strani organizacije FEDEMAR. Vse organizacije, tudi druge prirediteljice so samostojne, krovnega organa, ki bi jih povezoval, ni. Vse več je odmevnih sponzorjev, ki financirajo in s pomočjo prisotnosti medijev prirejajo svoja tekmovanja. Ustanavljajo se razne šov skupine, ki v svoj program uvrščajo skoke v vodo z velikih višin. Skakalci jih izvajajo iz montažnih stolpov.

Z diplomskim delom sem poskušal na kratko približati razvoj skokov v vodo, podrobneje pa predstaviti njihovo težjo različico, ki se izvaja z velikih višin.

8. LITERATURA

8. 1. VIRI:

About diving, Technology and Diving. (2009). Swim.com connecting you to swimming. Pridobljeno 4. 5. 2009 iz <http://diving.swim.com/diving-history/>

Bean, K. (2007). *History of Diving*. Pridobljeno 21. 1. 2009 iz <http://ezinearticles.com/?History-of-Diving&id=764775>

Cliff diving Spots. (2008). Discovery channel. Pridobljeno 27. 2. 2009 iz <http://dsc.discovery.com/survival/adventure/cliff-diving-spots.html>

Dawson B., Billingsley H. History of diving. Metro Atlanta Divers. Pridobljeno 26. 1. 2009 iz http://www.metroatlantadivers.com/history_of_diving

Degree of difficulty formula -High Diving Alliance. (2008). High Diving Alliance. Pridobljeno 20. 2. 2009 iz http://www.highdiversalliance.com/HDA_DD.pdf

Dive groups. (2009). Red Bull CLIFF DIVING SERIES 2009. Pridobljeno 2009 iz http://www.redbull.com/cs/Satellite/en_INT/Article/DIVE-GROUPS-021238874496028?p=1238874343857&pageOrigin=RedBullNZ

FEDEMAR (2009), Pridobljeno 12. 4. 2009 iz <http://www.fedemar.com/FEDERAZIONE.html>

Griza, I. (2007). Istorijat skokova. Klub skakača u vodu »Mostari«. Pridobljeno 14. 5. 2009 iz http://www.mostari.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=21&Itemid=31

Griza, I. (2007). Tradicija skokova u Mostaru. Klub skakača u vodu »Mostari«. Pridobljeno 14. 5. 2009 iz http://www.mostari.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=41

Hawaiian Games, Sports, Rituals, Ceremonies and Celebrations. (2007). Hawaiian encyclopedia. Pridobljeno 2009 iz <http://www.hawaiianencyclopedia.com/hawaiian-games-sports-rituals.asp>

History of diving in SA. (2009). Divingsa.com. Pridobljeno 2009 iz <http://www.divingsa.com.au/about-diving-sa/history-of-diving-in-sa>

History of diving. (2000-2002). Usadiver.com. Pridobljeno 2009 iz http://www.usadiver.com/diving_about.htm

Most Extreme Cliff Diving Spots on Earth. (2008). Amazing facts. Pridobljeno 12. 3. 2009 iz <http://myamazingfact.blogspot.com/2008/10/7-most-extreme-cliff-diving-spots-on.html>

Naši biseri. Skoki z mosta. (2008). V Cotič, V., Skrt, D., (ur.), Od začetka pa do danes - Turistično društvo Kanal ob Soči (str. 63–67). Kanal ob Soči: Turistično društvo Kanal ob Soči.

Rules and regulations. (2008). High Diving Alliance. Pridobljeno 20. 2. 2009 iz http://www.highdiversalliance.com/HDA_Rules.pdf

Rules& Regulations. (2009). Red Bull CLIFF DIVING SERIES 2009. Pridobljeno 2009 iz http://www.redbull.com/cs/Satellite/en_INT/Article/RULES-REGULATIONS-021238874367388?p=1238874343857&pageOrigin=RedBullPT

Rules and regulations, sport. World High Diving Federation. Whdf.com. Pridobljeno 2008 iz <http://www.whdf.com/info/index.htm>

Safety and platform requirements. (2008). High Diving Alliance. Pridobljeno 20. 2. 2009 iz http://www.highdiversalliance.com/HDA_Safety.pdf

Schiltz J. (1997). Geschichte des Wasserspringens / Geschichte des Rettungsschwimmens. Hausarbeiten.de. Pridobljeno 9. 7. 2009 iz <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/97701.html>

Sterling P. E., Summers C. C. (2007). Rohutu no`ano`a, articles in english, CONCERNING KEKAA. Pridobljeno 2009 iz <http://www.rohutu.com/category-10007932.html>

Šugman, R. (1997). Zgodovina svetovnega in slovenskega športa. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Terret, T. (2008). 'Diving' into History. FINA. Pridobljeno 23. 1. 2009 iz http://www.fina.org/project/index.php?option=com_content&task=view&id=1856&Itemid=51

Tomb of the Diver. (2008). Wikipedia The Free Encyclopedia. Pridobljeno 2008 iz http://en.wikipedia.org/wiki/Tomb_of_the_Diver

Valvasor V. J. (1689). Slava Vojvodine Kranjske zbrana poglavja. Ljubljana: Mladinska knjiga 1994.

8. 2. SLIKE - ZGODOVINA SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN:

Slika 1: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Paestum_Tuffatore.jpg

Slika 2: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Symposiumnorthwall.jpg>

Slika 3: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Symposium2.jpg>

Slika 4 : Slava vojvodike kranjske, zbrana poglavja, str. 183

Slika 5: <http://209.20.80.25/vsite/vfile/page/fileurl/0,,5157-1-1-147459-0-file,00.pdf>

Slika 6 levo: <http://www.stltoday.com/blogzone/pictures/pictures/2008/08/todays-olympics-a-little-different-than-those-in-1904/>

Slika 7 desno: <http://www.stpetersmo.net/default.asp?sectionID=54&pageID=12193>

Slika 8: <http://www.whdf.com/info/index.htm>

Slika 9: <http://www.whdf.com/info/index.htm>

Slika10: <http://static.panoramio.com/photos/original/6172998.jpg>

Slika 11, La Qubrada: <http://www.whdf.com/info/index.htm>

Slika 12, Malpeo: http://www.aquatours.com/cocos/undersea-hunter/images/malpeo_island4.jpg

Slika 13, Malpeo:

http://www.coibadiveexpeditions.com/coiba/images/stories/articles/malpeo_gral_1.jpg

Slika 14 in15, Skoki Malpeo:

http://extrem.sport-heute.ch/home.php/art/2188/orlando_duque_on_malpeo_island_november_8th_2009.html

Slika 16:

http://www.mostari.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=32

Slika 17: Kanal lastni arhiv

Slika 18: Most na Soči, lastni arhiv

Slika 19: lastni arhiv

Slika 20: lastni arhiv

Slika 21: http://www.redbull.com/cs/Satellite/en_INT/Gallery/Exploring-Hamburg-2008/Red-Bull-Cliff-Diving-Hamburg-2008-021342746853899?p=1238874343857&GImageId=1342746417361#/image-2, Avg.,

22 2008, Ray Demski

Slika 22: <http://www.miniatur-wunderland.com/exhibit/weekly-reports/year-9/article/weekly-report-no-408-cw-34/>

Slika 23: http://www.redbull.si/cs/Satellite/si_SI/Article/Red-Bull-Cliff-Diving---Hamburg-021242786616979

Slika 24: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Maggia_Ponte-Brolla.jpg

Slika 25:

http://www.traveleurope.it/guides/img/vetrine/big/costiera-amalfitana/arg_furore_fiordo.jpg

Slika 26: http://www.cliffdiving.eu/zavody/2008/fotky/zavody_2008_050.jpg

Slika 27: http://en.wikipedia.org/wiki/File:La_Rochelle-Tour_St_Nicolas.JPG

Slika 28:

<http://www.redbull.com.pe/cs/RedBull/RBImages/000/000/436/202/photo610x343a/060509CD17.jpg>

Slika 29: http://www.funSPORTing.com/pics/47_custom_1.jpg

Slika 30: <http://www.divingsa.com.au/index.cfm?mid=6&sid=5>

Slika 31: http://www.goldcoast.com.au/article/2008/10/18/17597_more-gossip-news.html

8. 3. SLIKE - RAZVOJ PRAVIL SKOKOV V VODO Z VELIKIH VIŠIN

Slika 1:

http://www.fina.org/project/index.php?option=com_content&task=view&id=1856&Itemid=51

Slika 2: <http://www.divingsa.com.au/about-diving-sa/history-of-diving-in-sa>

Slika 3:

http://4.bp.blogspot.com/_9XLvy7fDUKU/SLexJkJY0jI/AAAAAAAAAGqY/KMhaMQ1wEYo/s1600-h/1924_Paris_Olympics_Tourelles.jpg

Slika 4: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Diving_tower_at_the_2008_EC.jpg

Slika 5: KANAL, lastni arhiv

Slika 6: KOPER, lastni arhiv

Slika 7: FEDEMAR ZNAK, lastni arhiv

Slika 8: WHDF ZNAK , <http://www.whdf.com/>

Slika 9: <http://www.highdiversalliance.com>

Slika 10:

http://www.smh.com.au/ffximage/2008/08/23/ht_dive_wideweb_470x279,0.jpg

Slika 11:

http://www.fina.org/project/index.php?option=com_content&task=view&id=171&Itemid=51

Slika 12, 13, 14: SKLONJENO

http://www.cliffdiving.eu/zavody/2005/fotky/zavody_2005_017.jpg

http://www.cliffdiving.eu/zavody/2005/fotky/zavody_2005_020.jpg

http://www.cliffdiving.eu/zavody/2005/fotky/zavody_2005_057.jpg

Slika 15:

http://www.cliffdiving.eu/zavody/2008/fotky/zavody_2008_135.jpg

Slika 16:

http://www.cliffdiving.eu/zavody/2005/fotky/zavody_2005_091.jpg

Slika 17:

<http://www.redbull.com/cs/RedBull/RBImages/000/000/730/444/photo610x343a/090808CD13.jpg>

Slika 18: www.guardian.co.uk/news/gallery/2009/may/10/1

Slika 19, foto: Mark Dadswell: <http://www.whdf.com/photogallery/index.htm>